

ТҮМЭН АЙЛ ИНВЕСТ” ХХК

ДОРНОГОВЬ АЙМГИЙН МАНДАХ СУМЫН НУТАГТ ОРШИХ МҮ-021530 ТООТ
ДУГААРТАЙ “ТҮМЭН АЙЛЫН ЧУЛУУН НҮҮРСНИЙ ОРДЫГ ИЛ АРГААР
АШИГЛАХ” ТӨСЛИЙН 2023 ОНД ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ
МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

2023 он

БАТЛАВ:

БОАЖЯ-НЫ ХБОБНУГ-ЫН ДАРГА (Т.УРАНЧИМЭГ)

ЗӨВШӨӨРЧ, ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ ҮҮРЭГ ХҮЛЭЭСЭН
"ТҮМЭН АЙЛ ИНВЕСТ" ХХК-ИЙН
ГҮЙЦЭТГЭХ ЗАХИРАЛ .

..... (Б.БОЛОР-ЭРДЭНЭ)

ДОРНОГОВЬ АЙМГИЙН МАНДАХ СУМЫН НУТАГТ ОРШИХ MV-021530 ТООТ
ДУГААРТАЙ "ТҮМЭН АЙЛЫН ЧУЛУУН НҮҮРСНИЙ ОРДЫГ ИЛ АРГААР
АШИГЛАХ" ТӨСЛИЙН 2023 ОНД ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ
МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

(АШИГТ МАЛТМАЛЫН ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРЛИЙН ДУГААР MV-021530)
(АЖ АХУЙ НЭГЖИЙН РЕГИСТРИЙН ДУГААР 5874963)

Хянасан:

БОАЖЯ-НЫ ХБОБНУГ-ЫН МЭРГЭЖИЛТЭН: (Ц.Жаргалнэмэх)

Боловсруулсан:

"ТҮМЭН АЙЛ ИНВЕСТ" ХХК-ийн
Байгаль орчин, орон нутаг хариуцсан
ахлах мэргэжилтэн:

..... (Т.Ганмөнх)

--000--

АГУУЛГА

БҮЛЭГ 1. ТӨСЛИЙН ТАНИЛЦУУЛГА.....	5
1.1. Төслийн товч танилцуулга	5
1.2. Ордын нөөцийн тооцоо	6
1.3. Ил уурхайн олборлолт	6
1.4. Дэд бүтэц	8
БҮЛЭГ 2. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ТӨЛӨВ БАЙДЛЫН СУУРЬ НӨХЦӨЛ.....	9
2.1. Физик газарзүй.....	9
2.2. Уур амьсгал.....	10
2.3. Гадаргын ус.....	10
2.4. Газрын доорхи ус.....	11
2.5. Хөрсөн бүрхэвч.....	12
2.6. Ургамал	12
2.7. Амьтны аймаг	12
2.8. Тусгай хамгаалалттай газар нутаг.....	13
2.9. Нийгэм, эдийн засаг	13
БҮЛЭГ 3. ТӨСЛИЙН ГОЛ БА БОЛЗОШГҮЙ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛӨЛ, БУУРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ЗӨВЛӨМЖ.....	14
БҮЛЭГ 4. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫГ ХАМГААЛАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ГОЛ ЗОРИЛТ, ХАМРАХ ХҮРЭЭ.....	20
БҮЛЭГ 5. 2023 ОНЫ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ.....	20
5.1. СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ.....	20
5.1. НӨХӨН СЭРГЭЭЛТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	26
5.2. БИОЛОГИЙН ОЛОН ЯНЗ БАЙДЛЫГ ДҮЙЦҮҮЛЭН ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ.....	27
5.4. НҮҮЛГЭН ШИЛЖҮҮЛЭХ, НӨХӨН ОЛГОВОР ОЛГОХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	27
5.5. ТҮҮХ, СОЁЛЫН ӨВИЙГ ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	28
5.7. ОСОЛ, ЭРСДЭЛИЙН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	29
ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨР.....	35

Хүснэгтийн жагсаалт

Хүснэгт 1. Төслийн талбайн солбицол	5
Хүснэгт 2. Уурхайн хажуугийн параметерүүд.....	6
Хүснэгт 3. Цагуур, уур амьсгалын хүчин зүйлстэй холбоотой нөлөөлөл	14
Хүснэгт 4. Агаарын чанарт учруулж болзошгүй сөрөг нөлөөлөл.....	14
Хүснэгт 5. Усны нөөц, чанарт учруулж болзошгүй сөрөг нөлөөлөл	15
Хүснэгт 6. Хөрсөн бүрхэвчид учруулж болзошгүй сөрөг нөлөөлөл.....	15
Хүснэгт 7. Ургамалан нөмрөгт учруулж болзошгүй сөрөг нөлөөлөл.....	16
Хүснэгт 8. Амьтны аймагт учруулж болзошгүй сөрөг нөлөөлөл.....	16
Хүснэгт 9. ТХГН, түүх, соёлын дурсгалт зүйлст учруулж болзошгүй нөлөөлөл.....	17
Хүснэгт 10. Нийгэм-эдийн засагт үзүүлэх эерэг нөлөөлөл.....	17
Хүснэгт 11. Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө	21
<i>Хүснэгт 13. Биологийн олон янз байдлын дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө</i>	<i>27</i>
<i>Хүснэгт 14. Нүүлгэн шилжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөө</i>	<i>27</i>
<i>Хүснэгт 15. Түүх, соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө</i>	<i>28</i>
<i>Хүснэгт 16. Осол, эрсдлийн менежментийн төлөвлөгөө</i>	<i>29</i>
<i>Хүснэгт 17. Хог, хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө</i>	<i>32</i>
<i>Хүснэгт 18. Мониторинг хийх цэгүүдийн байршил</i>	<i>35</i>
<i>Хүснэгт 20. Уурхайн шүүрслийн ус шавхалтаас орчны усан орчинд үзүүлэх нөлөөллийг хянах мониторингийн хурднууд /анхны хэмжилтийн үр дүн/.....</i>	<i>39</i>
<i>Хүснэгт 22. Тухайн жилийн байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөний биелэлтийг нөлөөллийн бүсийн оршин суугчдад тайлагнах төлөвлөгөө</i>	<i>41</i>
<i>Хүснэгт 23. Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний нэгдсэн дүн.....</i>	<i>42</i>

Зургийн жагсаалт

Зураг 1. Төслийн талбайн байршил.....	5
Зураг 2. Ил уурхайн эцсийн байдлын дэвсгэр зураг.....	7
Зураг 3. Төслийн талбайн гадаргын өндөршил.....	9
Зураг 4. Ац богд уул болон Хошуу хондны сайрын урдаас харагдах байдал.....	9
Зураг 5. Түмэн айлын чулуун нүүрсний ордын климаграмм.....	10
Зураг 6. Чулуун нүүрсний ордыг дайран өнгөрөх Хошуу хондны сайр.....	11
Зураг 7. Түмэн айлын чулуун нүүрсний ордын гидрогеологийн зураг.....	11
Зураг 8. Төслийн талбайн хөрсөн бүрхэвчийн ангилал.....	12
Зураг 9. Төслийн талбайд ойр орших УТХГН	13
Зураг 10. Мониторингийн цэгүүдийн байршил	37

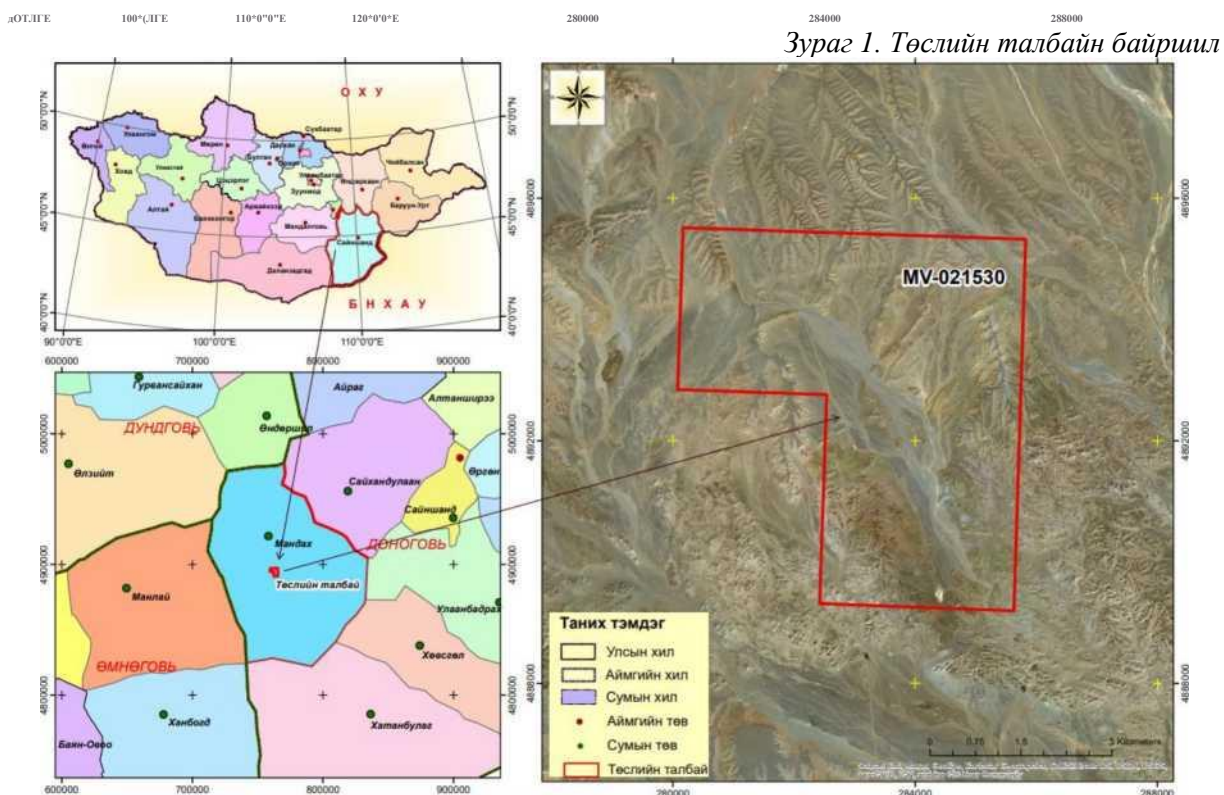
БҮЛЭГ 1. ТӨСЛИЙН ТАНИЛЦУУЛГА

1.1. Төслийн товч танилцуулга

Түмэн айлын чулуун нүүрсний орд нь Дорноговь аймгийн Мандах сумын төвөөс урагш 30 км, Сайншанд хотоос баруун урагш 200 км, Улаанбаатар хотоос зүүн урагш 484 км, Монгол Хятадын хилийн Ханги боомтоос баруун хойш 235 км-г байрлана. Тус ашиглалтын тусгай зөвшөөрлийн талбаний нийт 2617.58 га талбайн нутаг дэвсгэрийг хамарна.

Хүснэгт 1. Төслийн талбайн солбицол

№	Уртраг			Өргөрөг		
	Градус	Минут	Секунд	Градус	Минут	Секунд
1	108	19	14.11	44	10	46.83
2	108	14	59.22	44	10	46.83
3	108	14	59.22	44	09	20.35
4	108	16	50.13	44	09	20.35
5	108	16	50.13	44	07	28.47
6	108	19	14.11	44	07	28.47

Түмэн айлын чулуун нүүрсний ордын талбайд Үнэгтийн уулс хоорондын хотгорт хуримтлагдсан доод-дунд юрын Хамар хөөвөр, дээд цэрдийн Баянширээ формацын хурдсууд болон тэдгээрийг уллсан дээд карбоны Дөшийн-Овоо формац, доод-дунд девоны Өндөр-Үүд формацын галт уулын бялхмал болон түфоген тунамал чулуулгууд тархсан байна. Доод-дунд юрын Хамар хөөвөр формацын терриген тунамал хурдаст 14.7-78.1м нийлбэр зузаантай сайн чанарын чулуун нүүрсний 5 дахвраас агуулагдсан байгаа бөгөөд нүүрсний ордын эрэл, хайгуулын үед уг формацын худас чулуулгийн тектоник бүтэц, дахварга зүй, литологи, нүүрсжилт, геотехникийн үзүүлэлтүүд, палеонтологи-

палеоботаникийн судалгаанд илүү сайн хамрагдсан. Нөөцийг тооцоолохдоо шатдаг занарын нэг, нүүрсний 10 багцаас бүрдсэн 5 давхраас ялган үйлдвэрлэлийн зэргээр тодорхойлсон.

1.2. Ордын нөөцийн тооцоо

Түмэн айлын ордын хэмжээнд нийт баттай, бодитой, болон боломжтой /A+B+C/ зэргээр нийт 247032.49 мян.тн нүүрсний нөөц тооцоолсноос баттай /A/ зэргээр 105410.28 мян.тн, бодитой /B/ зэргээр 130849.26 мян.тн, боломжтой /C/ зэргээр 10772.95 мян.тн, илрүүлсэн баялаг /P1/ 5059.26 мян.тн нөөц тус тус тооцоолсон байна. Нийт тооцоолсон нөөцийн 236259.54 мян.тн буюу 96%-ийг баттай болон бодитой /A+B/ зэргээр тооцоолсон байна. Үүнээс Довцог худаг нэртэй, МҮ-021530 тоот тусгай зөвшөөрлийн талбайд баттай, бодитой, болон боломжтой /A+B+C/ зэргээр нийт цэвэр нүүрсний 187172.5 мян.тн чулууны үетэй нүүрсний 194295.73 мян.тн нүүрсний нөөц тооцоолсноос цэвэр нүүрс баттай /A/ зэргээр 75780.26 мян.тн, боидтой /B/ зэргээр 100619.29 мян.тн, боломжтой /C/ зэргээр 10772.95 мян.тн, илрүүлсэн баялаг /P1/ 4676.11 мян.тн нөөц тус тус тооцоолсон байна. Нийт тооцоолсон нөөцийн 236259.54 мян.тн буюу 94 %- ийг батай болон бодитой /A+B/ зэргээр тооцоолсон байна.

Шатдаг занарын нөөцийн тооцоо

Түмэн айлын ордод дайвар ашигт малтмалын журмаар давхар хайгуул явуулж чанарын судалгааг лабораторийн нөхцөлд хийж нөөцийг С зэргээр тооцоолсон. Занарын давхраас нь нүүрсний 3 болон 4-р давхраасаны дунд орших бөгөөд ордын нийт талбайн хэмжээнд маш тогтвортой зузаантай, энгийн бүтэцтэй учраас “тогтворто” ангилалд хамааруулан нөөцийг тооцооллоо. Түмэн айлын ордын шатдаг занарын геологийн нөөц бодох жишгийн үзүүлэлтийг доорх байдлаар тогтоолоо.

1. Занарын давхраасны нөөц тооцох хамгийн бага зузаан-0.7 м
2. Тосны хамгийн бага агууламж- 6.6 %

Түмэн айлын ордын шатдаг занарын нөөцийг геологийн блокийн аргаар, өндөршлийн 40м тутамд ялган боломжтой /C/ зэргээр тооцоолон гаргалаа. Түмэн айлын ордод боломжтой /C/ зэргээр 159294.92 мян.тн занар, 11055.07 мян.тн тосны нөөц тооцоолсон.

1.3. Ил уурхайн олборлолт

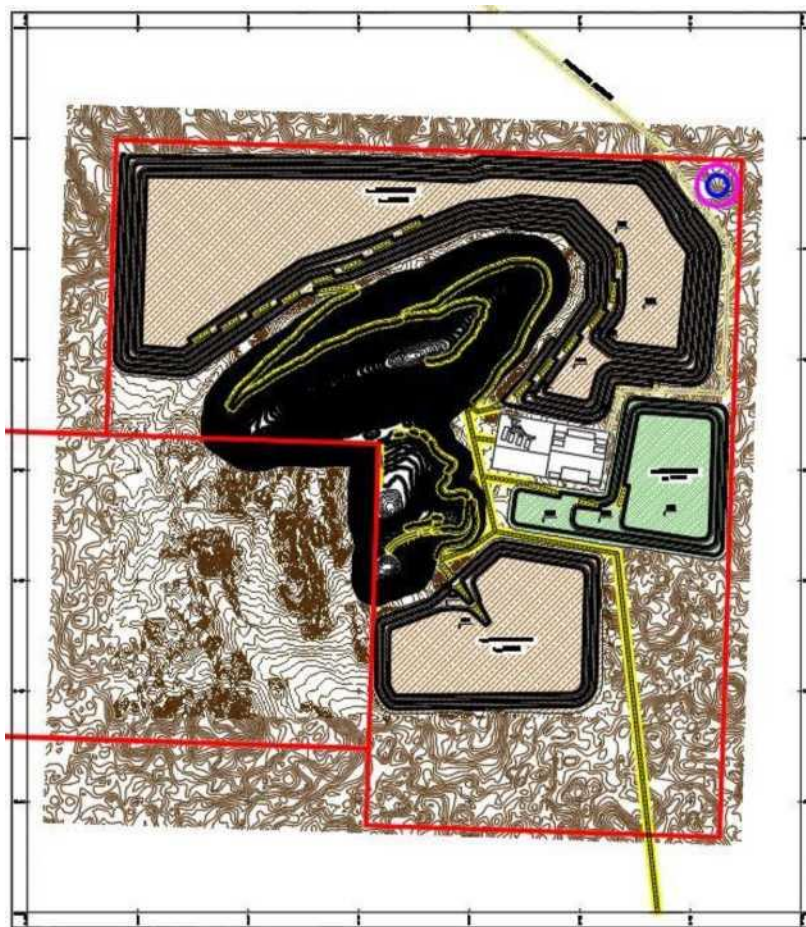
Нүүрсний нэг давхраас бүхий 340-440 уналтын өнцөгтэй. Нүүрсний давхаргын зузаан нь дунджаар 17 м байна.

Хүснэгт 2. Уурхайн хажуугийн параметерүүд

№	Үзүүлэлтүүд	Хэмжих нэгж	Тоон утга
1	Доголын өндөр	м	5
2	Доголын хажуугийн өнцөг	Град	50
3	Аюулгүйн бермийн өргөн	м	5-7
4	Уурхайн замын өргөн	м	30-45
5	Уурхайн ерөнхий хажуугийн өнцөг	град	28-34

Уурхайн олборлолтын төслийн гүн 100 м байх үед налуугийн өнцгийг 42⁰, 45⁰, 47⁰ байх утгуудад тогтворжилтын коэффициентийг тус тус тодорхойлсон ба 45⁰-т тогтворжилтыг сайн хангах үзүүлэлт гарсан тул энэ хувилбарын тооцоололтыг авч үзсэн байна. Ил уурхайн ерөнхий налуугийн өнцөг 45⁰ үед илүү хөрс хуулахгүй мөн нуралт гулсалт үүсэхгүй

байх давуу талтай.

Зураг 2. Ил уурхайн эцсийн байдлын дэвсгэр зураг

Ил уурхайн ажиллах хүчин чадал, ажиллах горим болон уулын ажлын календарчилсан төлөвлөгөө

Жилд 5000.0 мян.тн нүүрс олборлох хүчин чадал бүхий ил уурхайг ажиллуулахаар төлөвлөж байгаа бөгөөд хөрс хуулалтын дундаж коэффициент 4.29 м³/тн байна. Нийт ил аргаар ашиглах уурхайн хүрээн дэх нүүрсний үйлдвэрлэлийн нөөц 182377.3 мян.тн байна. Уурхайн ажиллах горимыг захиалагч байгууллагын техникийн даалгавар уурхайн жилийн хүчин чадалтай нь уялдуулан сонгосон байна.

Ашиглалтын систем

Тус ордыг 690-р үнэмлэхгүй түвшин хүртэл 300 м гүн ил уурхайн ухаш үүсгэн нүрсний давхраасны уналын дагуу дээрээсээ доош гэсэн ерөнхий чиглэлтэй, нүүрсний давхраасны суналын дагуу уулын ажлын ахилттайгаар гүйцэтгэнэ.

Ордын геологийн тогтоц, хөрсний чулуулгийн физик-механикийн шинж чанарыг үндэслэн уурхайн ерөнхий налуугийн өнцгийг 35-45 градусаар тогтоосон. Уурхайд ажиллах үндсэн тоног төхөөрөмжүүдийн параметрийг үндэслэн хөрс хуулалт нүүрс ашиглалтын үеийн доголын өндрийг 5 м-ээр тогтоосон.

Тэсрэх материалын агуулах:

Ил уурхайн тэсрэх бодисын болон тэсэлгээний хэрэгслийн агуулахыг ил уурхайн урд талд 2 км зайд байгуулна. Тэсрэх бодисын агуулах нь 60 тн багтаамжтай, тэсэлгээний хэрэгсэл хадгалах зориулалт бүхий агуулах нь 40 тн тусгай тоноглогдсон зориулалтын агуулахууд байна.

Техник тоног төхөөрөмжийн сонголт

Ил уурхайд ашиглах экскаваторын тоог уурхайн хүчин чадалд дүйх утгуурын нийлбэр хэмжээг нэг экскаваторын утгуурын багтаамжид харьцуулан тодорхойлсон бөгөөд ил уурхайн хөрс хуулалтын ажилд хамгийн ихдээ 12 м³ утгуурын багтаамжтай 7 ширхэг экскаватор, нүүрс олборлолтын ажилд 5 м³ утгуурын багтаамжтай 2 ширхэг экскаваторуудыг тус тус ажиллуулахаар сонгосон байна.

Хөрс, нүүрс тээвэрлэлт: Хөрс, нүүрсийг 3-3,5 км зайд тээвэрлэхэд автомашины тэвшний эзлэхүүн /Үа/ болон экскаваторын утгуурын багтаамж /Е/-ын оновчтой харьцаа 4-6 байна.

Ил уурхайн хөрс хуулалтын ажилд ажиллах автосамосвалын хамгийн бага даац 130 тн, нүүрс олборлолтод ажиллах автосамосвалын хамгийн бага даац 45 тн тус тус байна.

Төсөлд хөрс хуулалт болон нүүрс олборлолтын ажилд 130 тн болон 45 тн даацтай автосамосвалуудыг ашиглахаар тусгасан байна.

1.4. Дэд бүтэц

Цахилгаан хангамж

Цагаан суврагын уурхайд 22/110 Кв өсгөх трансформаторын дэд станц барьж байгуулан, энэ дэд станцаас Түмэн айлын чулуун нүрсний уурхай хүртэл 110 Кв-ын өндөр хүчдэлийн цахилгаан дамжуулах хоёр хэлхээт агаарын шугам татаж Түмэн айлын нүүрсний уурхайн дэргэд 110/10 Кв-ын ерөнхий бууруулах дэд станц барьж байгуулан уурхайн хэрэглэгчдийг цахилгаан эрчим хүчээр хангахаар төсөлд тусгасан байна.

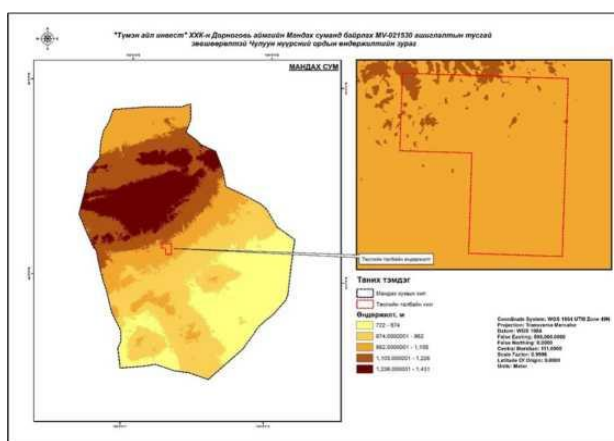
БҮЛЭГ 2. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ТӨЛӨВ БАЙДЛЫН СУУРЬ НӨХЦӨЛ

2.1. Физик газарзүй

Төслийн талбай нь Монгол орны хөрс био уур амьсгалын мужлалаар цөлөрхөг хээрийн бор хөрсний мужлалд багтах ба Монгол орны өмнөд хэсгийн цөлөрхөг хээрийн нам уулс, түүний хоорондын хөндий, тэгшрэлийн гадаргад байрладаг.

Түмэн айлын чулуун нүүрсний орд нь намхан толгод, эртний дэнжийн гадаргуу нь баруун хойноос зүүн урагш чиглэлд сунаж тогтсон бөгөөд талбайн баруун хойноос ирсэн сайруудаар хэрчигддэг. Түмэн айлын Ац богд уул дтд 1396.6 м Хошуу хонд сайр 5 чулуун нүүрсний ордын зүүн урд хэсэгт сайруудын хөндий нарийсч хар толгодод дундуур ороох ба толгодууд нь хажуугийн элэгдэлд идэгдэж жижиг хавцлын шинжтэй болсон байдаг.

Тус орд орчмын хамгийн өндөр цэг нь баруун хойд захын цэгээс хойш ойролцоогоор 7 км зайд орших Ац богд уул (дтд 1396 м) юм. Ац богд болон түүний салбар уулс нь зүүн хойноос баруун урагш сунаж тогтсон ба тус уулсын хойд талаас эхээ авсан Хошуу хондын сайр уулсын дундуур нэвтэрч тус ордын төв хэсгээр дайран өнгөрнө.

Зураг 3. Төслийн талбайн гадаргын өндөршил

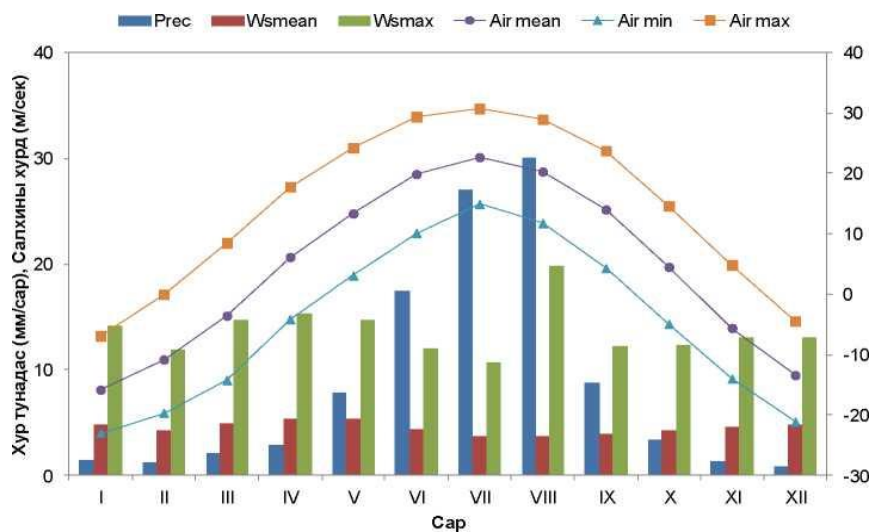
Түмэн айлын чулуун нүүрсний орд нь намхан толгод, эртний дэнжийн гадаргуу нь баруун хойноос зүүн урагш чиглэлд сунаж тогтсон бөгөөд талбайн баруун хойноос ирсэн сайруудаар хэрчигддэг. Түмэн айлын Ац богд уул дтд 1396.6 м Хошуу хонд сайр 5 чулуун нүүрсний ордын зүүн урд хэсэгт сайруудын хөндий нарийсч хар толгодод дундуур ороох ба толгодууд нь хажуугийн элэгдэлд идэгдэж жижиг хавцлын шинжтэй болсон байдаг.

Зураг 4. Ац богд уул болон Хошуу хондны сайрын урдаас харагдах байдал

2.2. Уур амьсгал

Уур амьсгалын нөхцөл Түмэн айлын чулуун нүүрсний ордын газар нутаг нь эх газрын эрс тэс уур амьсгалтай бөгөөд хавар, намартаа сэрүүн, зундаа халуун, өвөлдөө хүйтэн байдаг. Хавартаа маш хуурай бөгөөд салхи, шуурга ихтэй.

Зураг 5. Түмэн айлын чулуун нүүрсний ордын климаграмм

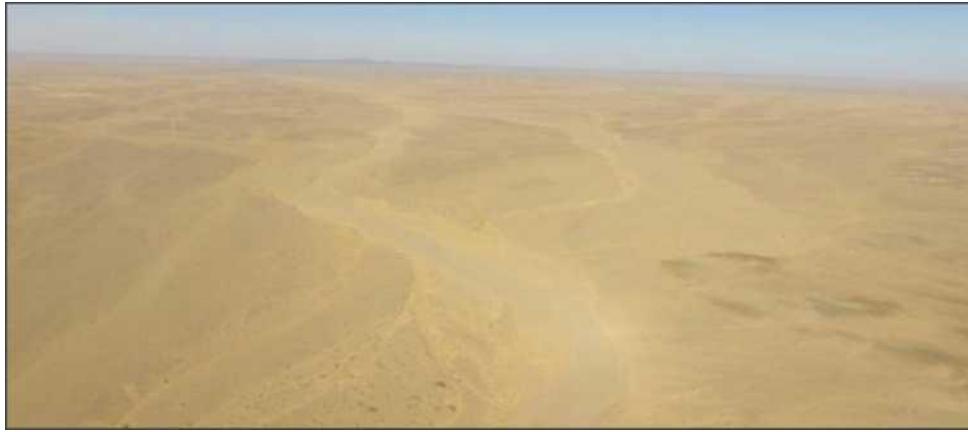
2000-2017 оны цаг агаарын ажиглалтын мэдээнээс үзэхэд тус бүс нутгийн жилийн дундаж агаарын температур 4.4°C , хөрсний дундаж температур 6.2°C байна. Агаарын харьцангуй чийгшил дунджаар 56%, жилд унах нийт хур тунадасны хэмжээ дунджаар 108.2 мм хүрдэг. Түмэн айлын чулуун нүүрсний орд орчмын салхины дундаж хурд 4.5 м/с, их хурд 40.0 м/с (2001.04.06) хүрч салхилж байжээ. Энэ бүс нутагт баруун хойд зүгийн салхи зонхилдог.

2000-2017 оны ажиглалтын мэдээгээр үнэмлэхүй хамгийн бага температур нь -33.5°C (2016.01), үнэмлэхүй хамгийн их температур нь 39.6°C (2000.07) хүрдэг. Агаарын дундаж температур 4.4°C байна.

2.3. Гадаргын ус

Төслийн талбайг хамарсан 1:100,000 нарийвчлалтай байрзүйн зураг, сансарын зураг, хээрийн судалгааны үеийн материалд үндэслэн гадаргын усны мэдээллийг нэгтгэж гаргасан. Түмэн айлын чулуун нүүрсний орд нь ус зүйн хувьд дэлхийн ус хагалбарын Төв азийн гадагш урсацгүй ай савд, Монгол орны Галба-Өөш, Долоодын говийн сав газарт хамаарна. Энэ бүс нутагт байгалийн тогтоц, уур амьсгалын нөхцөлөөсөө хамааран байнгын урсацтай гол, горхи байдаггүй.

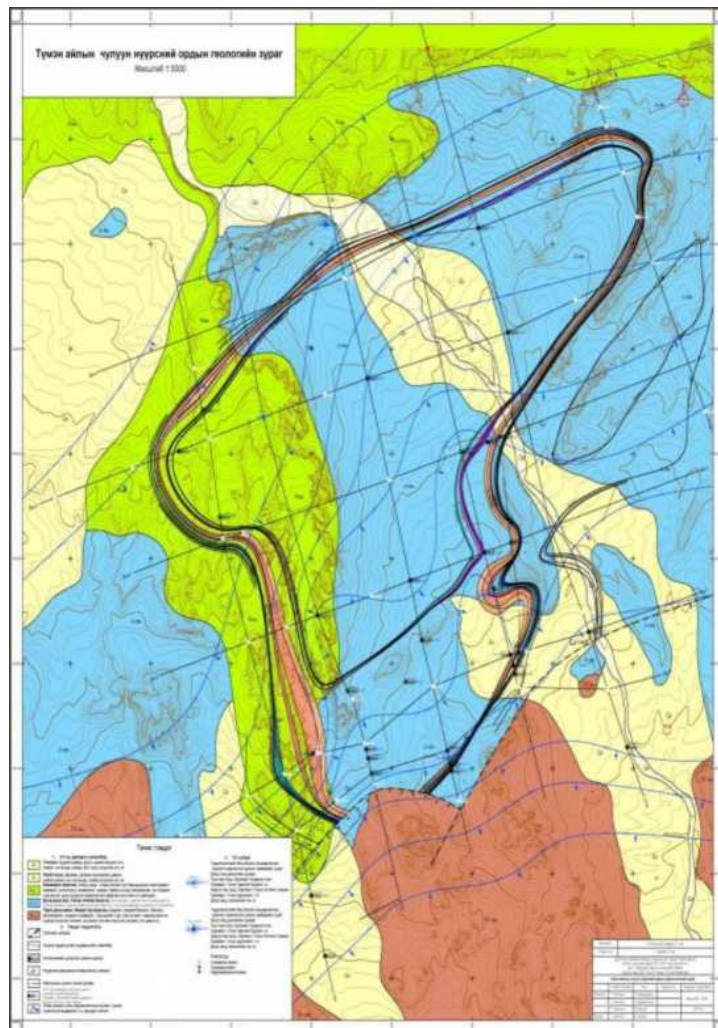
Түмэн айлын чулуун нүүрсний орд, түүний орчим дахь ус зүйн сүлжээний онцлогийг авч үзвэл талбайн баруун хойд хэсэгт орших Ац богд уул (1396.6 м)-ын өвөр хажуугаас эх авах хуурай сайрууд нь талбайг хойноос урагш чиглэлтэй хөндлөн огтолж өмнө зүгт Шинэ-Усны говийн нууранд цутгадаг. Сайрын үндсэн урсац нь зуны хур борооны үерийн уснаас бүрдэнэ. Тус ордыг хөндлөн огтлох сайруудын голдрилын өргөн дунджаар 11-132 м хүрдэг.

Зураг 6. Чулуун нүүрсний ордыг дайран өнгөрөх Хошуу хондны сайр

2.4. Газрын доорхи ус

Түмэн айлын чулуун нүүрсний ордын хэмжээнд гидрогеологийн судалгааны ажлыг 2017 оны 7-р сарын 01-аас 2017 оны 8-р сарын 26-ыг хүртэлх хугацаанд “Эрд Гео” ХХК-ийн инженер гидрогеологич Ж.Дашдондов, геологич А.Эрдэнэ нар хийж гүйцэтгэсэн. Уг судалгааны ажлын үр дүнгээс үзэхэд тус ордын хэмжээнд давхарга зүйн ангиллын дагуу дээд дөрөвдөгчийн (P2) делюви-пролювийн гаралтай янз бүрийн ширхэгтэй хайрга, хайганцар агуулсан элс, элсэнцэр, шавар, шавранцар бүрэлдэх сэвсгэр хурдас, дээд цэрдийн Баянширээ (K2Бз) формацийн шаргал өнгийн хурдас; доод-дунд юрагийн Хамар хөөвөр формацийн (12-3Бб) амьтан, ургамлын үлдэгдлээр баялаг, нүүрсний үе, давхраас агуулсан конгломерат, гравелит, элсэнчулуу, алевролит, аргиллит, занараас бүрдэх уулс хоорондын хотгорын эртний нуурын гаралтай юм. Хурдас, чулуулгийн сунал ихэвчлэн баруунаас зүүн, зүүн хойшоо чиглэлтэй; нүүрс агуулагч тунамал хурдсын хэмжээнд, түүнийг хүрээлэн орших дунд карбоны Дөшийн-Овоо формац (СМо), түрүүдунд девоны Өндөр-Үүд формацийн (Ө1-2ии) насны хурдас, чулуулгууд - риолит, андезит, андезит-дацит, дацит, риодацитаас бүрдэнэ.

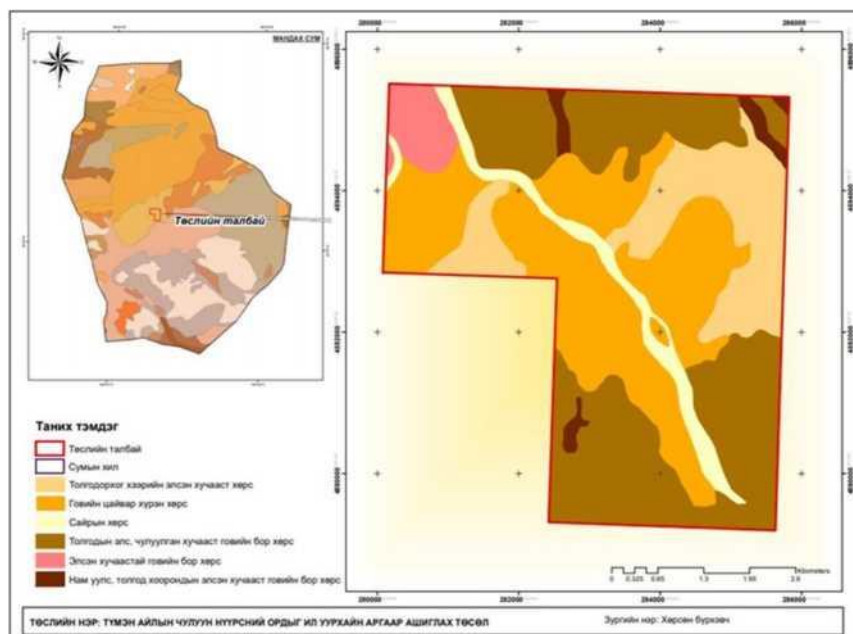
Зураг 7. Түмэн айлын чулуун нүүрсний ордын гидрогеологийн зураг

Түмэн-Айлын чулуун нүүрсний ордын туршилт-шавхалтын ажлуудын үр дүнгээс харахад гидрогеологийн цооногийн усны ундарга 2.0-5.11 л/сек, усны тогтонги түвшин

4.92-9.67 м-ийн гүнд, түвшний бууралт 4.9- 46.15 м-т, хувийн ундарга 0.41-0.055 л/сек байна. Уст давхаргын зузаан ойролцоогоор 27.0-39.0 м-ийн зузаантай (урьдчилсан байдлаар), нүх сүв- давхарга, давхарга-ан цав-хагарлын уст үе илэрсэн нь гидрогеологийн ажиглалт, хэмжилт, ус болон нүүрс агуулагч чулуулгийн шинж чанар, өрөмдлөгийн онцлог байдал, түүний горим, явц, геофизикийн каротажийн иж бүрэн судалгааны Өөлзий, ГК (па/ига1 датта), КС (8Р, 8РК), КМ (сайрег), Өөүла1оп үр дүнгээр тогтоогдсон байна.

2.5. Хөрсөн бүрхэвч

Тус газар нутаг нь Хөрс-газарзүйн мужлалтаар Заримдаг цөл буюу хээржүү цөлийн цайвар бор хөрс зонхилсон Манлайн 11-р тойрогт хамрагдана. Говийн бүсийн хөрсний газрын гадарга салхины үйл ажиллагаагаар тогтсон элс-сайр чулуун болон жижиг үйрмэг чулуурхаг хучаасаар хучигдсан байдаг онцлогтой. Энэ элс-сайр чулуун хучаас хэдий зузаан биш боловч хөрсний дулааны горимд тодорхой хэмжээгээр нөлөөлж хөрсний өнгөн хэсгийг хэт халалтаас хамгаалж, ургамлын ургалтанд нөлөөлдөг онцлогтой. Тухайлбал зуны халуунд өдөр сайр чулуун хучаас +40 - +60°C хүртэл халсан байхад түүний доорх хөрсний нунтаг шороон хэсгийн температур түүнээс 10 -15°C-ээр бага байдаг.

Зураг 8. Төслийн талбайн хөрсөн бүрхэвчийн ангилал

2.6. Ургамал

Түмэн айлын чулуун нүүрсний орд, түүний орчмын газар нутаг нь Монгол орны ургамал-газарзүйн мужлалаар Дорноговийн цөлөрхөг хээрийн тойрогт хамаарагдана (Өлзийхутаг, Н., 1989). Тус тойрог нь тачир, сийрэг ургамалтай, хялгана-таанат өдлөг хялганат, хялгана-хазаар өвст цөлөрхөг хээр зонхилно. Нутаг дэвсгэрийн 9.35%-ийг эзэлдэг, 327 зүйл гуурст ургамалтай, түүний 68 зүйл нь модлог, сөөглөг, 259 нь зүйл өвслөг ургамал байна.

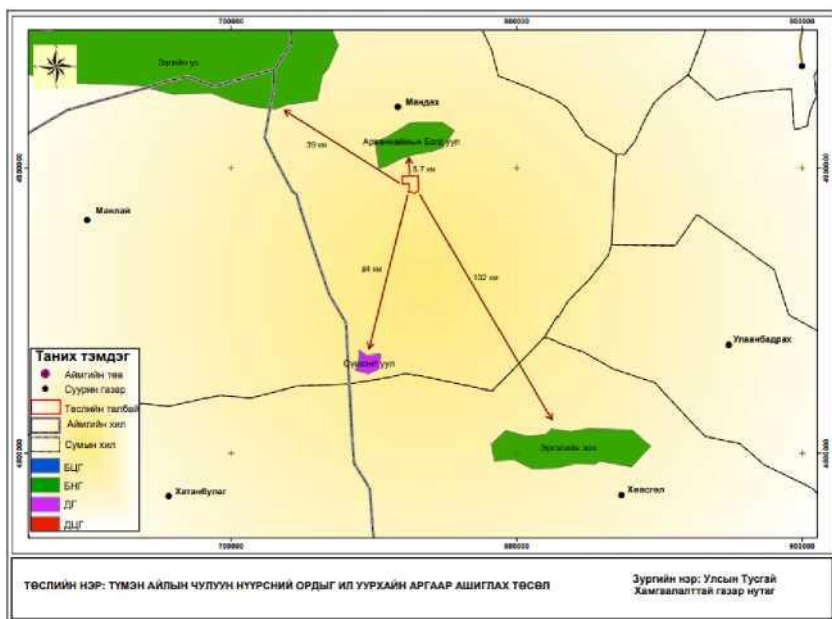
2.7. Амьтны аймаг

Г.Цэнджав, Д.Жамсран нарын “Дорноговь аймгийн биологийн баялаг бүтээл” номондоо тус суманд хар сүүлт, цагаан зээр, хулан зэрэг говийн унаган амьтад, үнэг, чоно, хярс, шилүүс, дорго зэрэг хөхтөн амьтад, ногтруу, ятуу, элээ, хэрээ, ууль, сар, тоодог зэрэг олон зүйл жигүүртэн шувуудтай гэж тэмдэглэсэн. Монгол орны тал хээр, говь цөлийн тууртны

үнэлгээний судалгааны зарим хэсэг болох Тал хээрийн тууртан буюу хөхтөн амьтад (Хулан адуу (Ецииз йетюпнз) Хар сүүлтий (ОахеИа 8иЬ§ийиго8а)-н талаарх тархац, нөөц, сүрэглэл, нягтшилийн судалгааны ажлын үр дүнгийн мэдээллийг төлөв байдлын судалгаагаар хийлгэсэн.

2.8. Тусгай хамгаалалттай газар нутаг

Түмэн айлын чулуун нүүрсний ашиглалтын талбайд хамгийн ойр орших Улсын тусгай хамгаалалттай газар нутаг нь Арваннаймын Богд уул БНГ төслийн талбайгаас чанх хойд зүгт 5.7 км, Загийн усны хоолойн БНГ баруун хойд зүгт 39км, Сүйхэнт уул ДГ баруун урд зүгт 64 км, Эргэлийн зоо БНГ зүүн урд зүгт 102 км-т тус тус оршино.

Зураг 9. Төслийн талбайд ойр орших УТХГН

2.9. Нийгэм, эдийн засаг

Мандах сум нь 1924 оны 08 дугаар сарын 01-ний өдөр үүсгэн байгуулагдсан. Засаг захиргааны 5 багтай. Дорноговь аймгийн баруун хэсэгт байрлан, Зүүн талаараа Сайхандулаан, Урд талаараа Хөвсгөл, Хатанбулаг, Улаанбадрах Баруун талаар Өмнөговь айгийн Манлай, Хойд талаараа Өндөршил, Баруун хойд талаараа Дундговь аймгийн Өлзийт сумуудтай хиллэнэ. Улаанбаатр хотоос 454 км, Дорноговь аймгийн төв Сайншандаас 170 км зайтай.

Байгалийн нөөц: Сумын нутаг Цагаан суварга, Хөнгөөтийн зэсийн нөөц орд, хоньчийн нүүрсний орд, алт, усан утаат болор, жонш, өнгөт боржин, занар, гипс, шохой, нүүрс, шороон будгийн арвин нөөцтэй. Тус сумын нутагт Цагаан цавын гүний усны нөөцтэйгээс гадна зүүн, баруун сухай, Наран, Толь, Гэр чулуу, Гишүүнтэй зэрэг томоохон булаг ус элбэгтэй бүрд тойром олонтой нутаг юм.

БҮЛЭГ 3. ТӨСЛИЙН ГОЛ БА БОЛЗОШГҮЙ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛӨЛ, БУУРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ЗӨВЛӨМЖ

Хүснэгт 3. Цагуур, уур амьсгалын хүчин зүйлстэй холбоотой нөлөөлөл

Нөлөөллийн хэлбэр	Сөрөг нөлөөллийн үр дагавар				
	Нөлөөл өлгүй	Бага	Дунд	Их	Хүчтэй
Төслийн үйл ажиллагаанаас орчны бичил уур амьсгалд учруулах сөрөг нөлөөлөл	+				
Хэт халалтаас ажиллагсдын эрүүл мэндэд учруулах сөрөг нөлөөлөл		+			
Температурын өөрчлөлтөөс ажлын горимд нөлөөлөх нөлөөлөл		+			
Аянга цахилгааны үйлчлэлээс үүсэх нөлөөлөл		+			
Аадар бороо, үерээс үүдэлтэйгээр үүсэх сөрөг нөлөөлөл			+		
Хүчтэй салхи, шуурганаас үүсэх нөлөөлөл			+		

Болзошгүй нөлөөллийн 16.67 хувь нь “нөлөөлөлгүй”, 50.0 хувь нь “бага”, 33.3 хувь нь “дунд” нөлөөтэй байгаа тул уур амьсгалын хүчин зүйлстэй холбоотойгоор үүсэж болзошгүй сөрөг нөлөөллийн үр дагаврыг “бага” гэж үзэж болно. Уур амьсгалын хүчин зүйлстэй холбоотой төслийн үйл ажиллагаанд нөлөөлж болзошгүй хүчин зүйлчийг үнэлэхэд аадар бороо, үер болон хүчтэй салхи шуурганаас үүсэх нөлөөлөл дунд зэрэг байна. Энэ нь төсөл хэрэгжих талбайн голоор Хошуу хондын томоохон сайраас гадна хэд хэдэн жижиг сайр орж ирж байгаа нь эрчимшил ихтэй хур тунадас унах үед гадаргын урсац, угаагдал үүсэх магадлал өндөр байгааг илтгэж байна. Мөн төслийн талбай түүний орчны салхины хамгийн их хурд сүүлийн жилүүдэд нэмэгдэж 2001 оны 4 дүгээр сарын 6-ны өдөр 40м/с хүрсэн нь энэ төрлийн ххүчтэй салхи шуурганы үзгэдэл тохиолдох магадлалтайг илтгэж байна.

Хүснэгт 4. Агаарын чанарт учруулж болзошгүй сөрөг нөлөөлөл

Нөлөөллийн хэлбэр	Сөрөг нөлөөллийн үр дагавар				
	Нөлөөл өлгүй	Бага	Дунд	Их	Хүчтэй
Хөрс хуулалт хийх, ачих, буулгах овоолго үүсгэх явцад агаарт тоосжилт үүсэх				+	
Нүүрс олборлох, ачих, буулгах, тээвэрлэх үед агаарт тоосжилт үүсэх				+	
Тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөнөөр тоосжилт үүсэх			+		
Хог хаягдлыг шатааж устгах нөхцөлд хортой хий ялгарч, агаарын бохирдол үүсгэх		+			
Болзошгүй аюул ослын үед хорт хий ялгарч, агаарын чанарт нөлөөлөх		+			
Үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагаанаас орчны агаарт тоосжилт үүсэх			+		
Дизель станц ажиллуулах, шатах тослох материалын агуулах, автомашин болон хүнд даацын машин механизмыг шатахуунаар цэнэглэх зэрэг үйл ажиллагааны үед агаарт ууршилт үүсэх		+			

Агаарт учруулж болзошгүй нийт нөлөөллийн 42 хувь нь “бага”, 28.5 хувь нь “бага” 28.5 хувь нь "их" байгаа тул агаарын чанарт учруулж болзошгүй сөрөг нөлөөллийн үр дагаврыг “дунд” зэрэг гэж үзэж байна. Төслийн үйл ажиллагааны явцад их хэмжээний газар шорооны ажил хийгдэх мөн нүүрс олборлолтын ажилын хэмжээ их байгаа нь салхины хурд их, хуурайшилт ихтэй өдрүүдэд агаарт дэгдэх тоосжилтын хэмжээ ихсэж зорим тохиолдолд орчны харагдац буурах нөлөөлөл ч үүсгэж болзошгүй юм. Үүнээс гадна хүнд овчрын техник хэрэгсэл нэг дор олноор ажилласнаар хөдөлгүүрийн шаталтаас үүсэх хийн хагягдлын хэмжээ ихсэж агаарын чанар сөргөөр нөлөөлж болзошгүй байна.

Хүснэгт 5. Усны нөөц, чанарт учруулж болзошгүй сөрөг нөлөөлөл

Нөлөөллийн хэлбэр	Сөрөг нөлөөллийн үр дагавар				
	Нөлөөлөлгүй	Бага	Дунд	Их	Хүчтэй
Уурхайн олборлолтын үйл ажиллагааны үед шүүрлийн усыг шавхан зайлуулсанаар газрын доорх усны нөөцийг бууруулах			+		
Шатах тослох материал асгарч алдагдсанаас хөрсөөр дамжин газрын доорх усыг бохирдуулах			+		
Ажилчдын унд ахуйн хэрэгцээнд ашиглах усны хэмжээгээр газрын доор усанд нөлөөлөх		+			
Ахуйн хатуу, шингэн хаягдлаар газрын доорх усыг бохирдуулах		+			

Гадаргын болон газрын доорх усанд учруулж болзошгүй сөрөг нөлөөллийг үнэлэхэд 50.00 хувь нь “Бага”, 50 нь “Бага” нөлөөлөлтэй байгаа тул төслийн үйл ажиллагаанаас усны нөөцөд учруулж болзошгүй сөрөг нөлөөллийн үр дагаврыг “дунд” зэрэг гэж үзэж болно.

Хүснэгт 6. Хөрсөн бүрхэвчид учруулж болзошгүй сөрөг нөлөөлөл

Нөлөөллийн хэлбэр	Сөрөг нөлөөллийн үр дагавар				
	Нөлөөлөл	Бага	Дунд	Их	Хүчтэй
Барилгажилтын үе шатанд хөрсөн бүрхэвчид эвдрэл үүсэх			+		
Тоног төхөөрөмжийг ачих, буулгах, тээвэрлэх явцад хөрс эвдрэх			+		
Хөрс хуулалтын ажлын явцад хөрсөн бүрхэвч эвдрэлд өртөх				+	
Удирдлага, хяналтын байр, дэд станц, автомашины зогсоол барьж байгуулах явцад хөрс эвдрэх		+			
ШТМ газрын гадаргад асгасанаар хөрс бохирдох			+		
Ахуйн хатуу шингэн хог хаягдлыг ил задгай хаясан тохиолдолд хөрсөн бүрхэвч дарагдах, бохирдлох		+			
Уурхайн тоног төхөөрөмжийн сэлбэг материалын хаягдлыг удаан хугацаанд газрын гадаргад хадгалсанаар хөрс бохирдох			+		

Хөрсөнд учруулж болзошгүй нөлөөллийг үнэлэхэд 28.5 хувь нь “бага”, 57.1 хувь нь “дунд”, 14.3 хувь нь “их” нөлөөлөлтэй байгаа тул төслийн үйл ажиллагаанаас хөрсөнд учруулж болзошгүй сөрөг үр дагаврыг “дунд” гэж үзэж болохоор байна. Төслийн талбайн хөрсөн бүрхэвчийн онцлогоос харахад говийн хөрс нь гадаргын угаагдалд амархан өртөх шинж чанартайгаас гадна элэгдэл эвдрэлд орохдоо хялбар байдаг. Иймд хөрсөн бүрхэвчийг аль болох бага хөндөх, хамгаалах арга хэмжээг сайтар төлөвлөн ажиллах шаардлагатай.

Хүснэгт 7. Ургамалан нөмрөгт учруулж болзошгүй сөрөг нөлөөлөл

Нөлөөллийн хэлбэр	Сөрөг нөлөөллийн үр дагавар				
	Нөлөөлөлгүй	Бага	Дунд	Их	Хүчтэй
Хөрс хуулалт хийгдэх талбайн ургамлан нөмрөг устгах				+	
Барилгажилтын үе шатанд ургамалан нөмрөг устгах			+		
Тоног төхөөрөмжийг ачих, буулгах, тээвэрлэх явцад ургамалан нөмрөг доройтох			+		
Уурхайн ашиглалтын үе шатанд дотоод, гадаад зам үүсгэснээр ургамалан нөмрөг устгах			+		
Шатах тослох материалыг хадгалах, түгээх, тээвэрлэх үйл ажиллагааг шаардлагын дагуу явуулаагүйгээс нефтийн Бүтээгдэхүүн алдагдаж, ургамалан нөмрөгийг гэмтээх, бохирдуулах		+			
Газар шорооны ажлын үед тоосжилт ихээр үүссэнээс төслийн талбай түүний орчны ттодорхой хэмжээний газрын гадарга дахь ургамлын эрхтнүүд дээр буун фотосинтезийн эрчмийг бууруулах замаар ургамлан нөмрөг доройтох			+		

Нийт нөлөөллийг авч үзэхэд 20 хувь нь “бага”, 60.00 хувь “дунд” 20 хувь нь их зэргийн нөлөөлөлтэй байгаа тул ургамалан нөмрөгт учруулж болзошгүй сөрөг нөлөөллийг ерөнхийд нь “дунд” зэрэг гэж үзэж болно. Төслийн талбай хамаарах газар нутгийн хөрсөн бүрхэвч нь эвдрэл нөлөөлөлд өртөх магадлал өндөр тул үүнийг дагаад ургамлан нөмрөг доройтох нөлөөлөл их байх магадлалтай юм.

Хүснэгт 8. Амьтны аймагт учруулж болзошгүй сөрөг нөлөөлөл

Нөлөөллийн хэлбэр	Сөрөг нөлөөллийн үр дагавар				
	Сөрөг нөлөөлөлгүй	Бага	Дунд	Их	Хүчтэй
Дуу чимээний нөлөөгөөр ан амьтад дайжих, амьдрах орчин нь өөрчлөгдөх			+		
Төслийн талбай, түүний нөлөөллийн бүсийн хэмжээгээр зэрлэг ан, амьтдын амьдрах орчин хумигдах			+		
Бохирдсон өвс ургамлыг мал, амьтан идэж хордох	+				
Бохирдсон ус ууснаас мал, амьтан хордох		+			
Тоосжилтоос мал, амьтанд сөргөөр нөлөөлөх		+			

Нийт нөлөөллийг авч үзэхэд 20 хувь нь “нөлөөлөлгүй”, 40 хувь “бага”, 40 хувь “дунд” зэрэг нөлөөлөлтэй байгаа тул амьтны аймагт учруулж болзошгүй сөрөг нөлөөллийг ерөнхийд нь “дунд” зэрэг гэж үзэж болно. Төслийн талбайн хээрийн судалгаа, төслийн талбайн ойр орчинд тааралдах боломжит зүйл, нутгийн иргэдээс авсан аман мэдээллээс харахад төслийн талбай түүний ойр Бүс нутгийн болон олон улсын үнэлгээгээр устаж болзошгүй зүйлийн жагсаалтад багтдаг хулан адуу тэмдэглэгдсэнээс гадна бүс нутаг олон улсын үнэлгээгээр эмзэг статустай хар сүүлт зээр тохиолдох боломжтой байгаа нь эдгээр зүйл нь төслийн нөлөөлөлд өртөх магадлалтайг харуулж байна.

Хүснэгт 9. ТХГН, түүх, соёлын дурсгалт зүйлст учруулж болзошгүй нөлөөлөл

Нөлөөллийн хэлбэр	Сөрөг нөлөөллийн үр дагавар				
	Сөрөг нөлөөлөлгүй	Бага	Дунд	Их	Хүчтэй
Тусгай хамгаалалттай газар нутагт	+				
Түүх, соёлын дурсгалт зүйлст		+			

Нийт нөлөөлөл 50% “сөрөг нөлөөлөлгүй”, 50% “бага” гэсэн ангилалд хамаарч байгаа тул үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагаанаас тусгай хамгаалалттай газар нутаг болон түүх, соёлын дурсгалт зүйлст учруулах сөрөг нөлөөлөл бага гэж үзэж болно.

Хүснэгт 10. Нийгэм-эдийн засагт үзүүлэх эерэг нөлөөлөл

Нөлөөллийн хэлбэр	Эерэг нөлөөллийн үр дагавар		
	Бага	Дунд	Их
Шинээр ажлын байр бий болох			х
Улс, орон нутгийн төсвийн орлого нэмэгдэх			х
Дотоодын нийт бүтээгдэхүүн өсөх			х
Экспортын хэмжээ нэмэгдэх			х
Дотоодын эрчим хүчний хэрэглээг хангах			х
Татварын орлого өсөх			х

Эерэг нөлөөллийн нийт үр дагавар “их” гэсэн ангилалд хамаарч байна. Үүнээс гадна төслийн талбай, түүний орчны нутаг нь малчдын бэлчээрийн газарт хамаарах тул бэлчээрийн талбай хумигдах сөрөг нөлөөлөл үүсэх юм.

Байгаль орчинд үзүүлж болзошгүй гол сөрөг нөлөөллийг бууруулах зөвлөмж

Удирдлага, зохион байгуулалтын арга хэмжээ

- Тухайн төслийг хэрэгжүүлснээс үүдэн гарах сөрөг нөлөөллийг бууруулах болон арилгахад шаардагдах зардлыг жил бүрийн үйлдвэр, санхүүгийн төлөвлөгөөнд тусган хэрэгжүүлж, байгаль орчныг хамгаалах талаар хийсэн ажлын биелэлтийг холбогдох газруудад тогтоосон хугацаанд тайлагнаж байх;
- Байгаль орчныг хамгаалах хууль тогтоомжийг хэрэгжүүлэх, байгаль орчныг доройтуулахаас сэргийлэх талаар сургалт, сурталчилгааг тогтмол хийх;
- Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө (Байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөө, орчны хяналт-шинжилгээний хөтөлбөр), сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах талаар авах арга хэмжээний зөвлөмжид тусгасан арга хэмжээг хэрэгжүүлэх асуудлыг тусгай ажилтанд хариуцуулж, биелэлтэд нь удирдлагын зүгээс тогтмол хяналт тавьж ажиллах;
- Улс, орон нутгийн төсөвт төлөх татвар, төлбөр, хураамжийг тогтоосон хугацаанд барагдуулж байх;
- Өөрийн үйл ажиллагааны талаар тухайн орчинд ажиллаж, амьдарч буй иргэд, оршин суугчдад танилцуулах, үнэн зөв мэдээлэл өгч байх.
- Төслийн үйл ажиллагааны хүрээнд байгаль орчны төлөвлөгөөт аудитыг тогтмол хийлгэж байх,

Усны нөөцөд учруулах сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах

- Үерийн усны далан сувгийг зураг төслийн дагуу байгуулах, түүний бүрэн бүтэн байдлыг хангаж, үерийн усаар дамжин гадаргын болон газрын доорх усны нөөцийг бохирдуулахаас сэргийлэх;
- Ахуйн бохир усыг ил задгай асгах, бохир усны цооног халих, бохир усыг доторлогоогүй цооногт хадгалах зэргээр усны нөөцийг бохирдуулахаас сэргийлэх;
- Ажиллагсдын цэвэр ус хангамжийн асуудлыг зохистой шийдвэрлэх, ахуй-ундны хэрэгцээнд

ашиглах усанд химийн болон эрүүл ахуйн шинжилгээг тогтмол хийлгэж, дүгнэлт гаргуулж байх;

- Унд-ахуйн зориулалтаар ашиглах ус хангамжийн найдвартай эх үүсвэрийг зохистой төлөвлөх.

Хөрс, ургамалд учруулах сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах

- Жил бүрийн уулын ажлын төлөвлөгөөний дагуу газар шорооны ажлыг явуулах, төслийн үйл ажиллагаанд өртөх талбайн шимт хөрсийг хуулан тусгайлан овоолго үүсгэх,
- Хөрс чулуулагийн гадаад овоолгыг хэлбэршүүлэн шимт хөрсөөр хучиж нөхөн сэргээлтийн ажлыг хийх,
- Барилга байгууламжийн ажил дууссаны дараа эвдрэлд орсон талбайг хэлбэршүүлэх, тэгшлэх, үржил шимт хөрсөөр хучих, шаардлагатай тохиолдолд хөрс сайжруулалт хийх зэргээр нөхөн сэргээлт хийх;
- Тэгшилж зассан газарт олон наст ургамлын үр цацах, мод, сөөг тарих зэргээр ногоон байгууламж байгуулах;
- Хүнд даацын машин техник болон бусад тээврийн хэрэгслийг тогтоосон маршрутаар явуулах, олон салаа зам гаргахгүй байх, замыг тэмдэгжүүлэх;
- Холбогдох хууль тогтоомжийн дагуу газар эзэмших гэрээ хийж, зохих журмын дагуу газрын төлбөрийн тооцоог тогтоосон хугацаанд төлж барагдуулж байх;
- Автомашины зогсоолын талбайг тэгшлэн шатах, тослох материал хөрсөнд нэвчихээс сэргийлж цардаж өнгөлөх, тэмдэгжүүлэх;
- Хөрс бохирдсон нөхцөлд бохирдсон хөрсийг хуулан авч, тусгаарлагч гадаргуу дээр овоолон саармагжуулж тусгай нүхэнд хийж дарж булаах;
- Олон салаа зам гаргахгүй байх, очих, буцах замын маршрутыг тодорхой тогтоож, тэмдэгжүүлэх, замыг засаж сайжруулах;
- Төсөл хэрэгжүүлэх орчны ургамлын төрөл зүйл, тархалт, өсөлт хөгжилтөд сөрөг нөлөөлөл үзүүлэхгүй байх арга хэмжээг төлөвлөж хэрэгжүүлэх, ургамалан нөмрөгийн байдалд байнгын ажиглалт хяналт тавьж ажиллах.

Ан амьтанд учруулах сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах

Ан амьтан, тэдгээрийн амьдрах орчныг хамгаалахад чиглэсэн дараах арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэх шаардлагатай. Үүнд:

- Төсөл хэрэгжих талбайн ойролцоо орших уст цэгийг бохирдуулахгүй байх, усны нөөцийг хомсдохоос сэргийлж, ан амьтан усаар гачигдахаас хамгаалах арга хэмжээ авах;
- Тээврийн хэрэгслийг тодорхой маршрутын дагуу явуулах, ан амьтан үргэж, дайжихаас сэргийлэх;
- Үйлдвэрлэлийн явцад ан амьтан ухсан нүхэнд унах, бэртэж гэмтэхээс сэргийлэх, ан амьтны амьдрах таатай орчныг бүрдүүлэх;
- Хууль бус агнуур хийх, ан амьтны амьдрах орчин доройтох зэргээс шалтгаалж хөхтөн амьтдын зүйлүүдийн тоо толгой ховордох, тархац нутаг хумигдах сөрөг нөлөөлөл үүсэж болзошгүй тул төсөл хэрэгжих талбай, түүний орчны түлхүүр зүйлүүдийг хамгаалах талаар иж бүрэн арга хэмжээг төлөвлөж хэрэгжүүлэх;
- Үйл ажиллагааны явцдаа цагаан зээр мэт улирлаар нүүдэллэн ирдэг амьтдын байрших гол газрууд болон коридор нутагт тэдгээр амьтдыг хамгаалах, тоо толгойг нэмэгдүүлэхэд чиглэсэн биотехнологийн иж бүрэн арга хэмжээг хэрэгжүүлэх талаар орон нутгийн холбогдох байгууллага, мэргэжлийн байгууллагуудтай хамтран ажиллах, туслалцаа үзүүлэх;
- Амьтны аймгийг хамгаалахын тулд судалгаа шинжилгээ, сургалт сурталчилгаа,

хяналт шалгалтын олон талт арга хэмжээг орон нутгийн холбогдох байгууллагууд, иргэдтэй хамтран цогцоор хэрэгжүүлэх;

- Хууль бус ан хийгчдийн үйл ажиллагааг таслан зогсоох, хууль бусаар ан агнуур хийхгүй байх талаар ажиллагсад болон нутгийн иргэдэд тогтмол сургалт сурталчилгаа хийж байх.

Хог хаягдлыг бууруулах

- Хатуу хог хаягдлыг “Хог хаягдлын тухай” хуулийн дагуу ангилан ялгаж, эргүүлж ашиглах боломжтой хэсгийг холбогдох газарт өгөх, боломжгүйг нь хог хаягдлын нэгдсэн цэгт тогтоосон хугацаанд зайлуулж, орчны хөрс, ус, агаар бохирдохоос сэргийлэх арга хэмжээг тогтмол хэрэгжүүлэх;
- Хог хаягдлыг зориулалтын тусгай цэгт хадгалах, түүнийг байгаль орчны болон эрүүл ахуй, халдвар судлалын хяналтын байгууллагын тогтоосон цэгт зайлуулж байх;
- Техникийн хаягдал тосыг тусгай зориулалтын газар саванд цуглуулж хадгалах, ашигласан тос авдаг газруудад нийлүүлэх;
- Ахуйн бохир усны нүх, бие засах газрыг тогтмол ариутгаж байх, бохир усны цооногийг зохих журмын дагуу доторлож ашиглах, бохир усыг тогтоосон хугацаанд соруулж, зайлуулж байх;
- Тогтоосон цэгээс бусад газар хог хаягдал хаяхыг хориглох.

Галын аюулаас хамгаалах

- Гал түймрээс урьдчилан сэргийлэх талаар ажиллагсдад байнга сургалт, сурталчилгаа явуулах;
- Гал түймэр унтраах зориулалтын багаж хэрэгслийг шаардлагын дагуу бэлтгэж, зохих газарт байрлуулах;
- Гал унтраах зориулалттай ус дамжуулах хоолой, цорго, хий болон ус гаргах хоолойн бүрэн бүтэн байдлыг тогтмол шалгаж байх;
- Галын аюулаас урьдчилан сэргийлэх талаар анхааруулга, санамж хийж, шаардлагатай газруудад нүдэнд үзэгдэхүйц ил байрлуулах;
- Галын аюул гарч болзошгүй газарт тамхи татах, ил гал гаргахыг хориглох;
- Эрчим хүчний холболтын утсуудыг механик гэмтлээс хамгаалж, бүрэн бүтэн байдлыг хангах.

Аюулгүй ажиллагаа, хөдөлмөр хамгаалал

- Төсөл хэрэгжүүлэгч нь үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагаанд дагаж мөрдөх аюулгүй ажиллагаа, хөдөлмөр хамгааллын дүрмийг боловсруулж, холбогдох мэргэжлийн байгууллага /байгаль орчны, эрүүл ахуйн хяналтын г.м/-уудаас санал авсны үндсэн дээр баталж мөрдөх;
- Барилга байгууламж байгуулахад галд тэсвэртэй материалыг сонгох, цахилгааны холболтыг технологийн дагуу нягт нямбай хийх, гал унтраах арга хэмжээг урьдчилан тооцож төлөвлөх;
- Болзошгүй осол аюулын үед авах арга хэмжээ, хэн ямар ажил хариуцах зэргийг урьдаас сайтар төлөвлөн шуурхай ажиллах бүлгийг зохион байгуулж ажиллуулах;
- Шаардлагатай газруудад хөдөлмөр хамгаалал, аюулгүй ажиллагааны талаар анхааруулга, санамж, зурагт хуудас хийж байрлуулах;
- Ажиллагсдыг мэргэжлээс шалтгаалах өвчний диспансерт улирал тутам үзүүлж байх;
- Үйлдвэрийн болон уурхайн технологийн талаар ажиллагсдад сайтар ойлгуулж, аюулгүй ажиллагааны талаар тодорхой мэдээлэл өгч байх, тэдний хөдөлмөр хамгаалал, аюулгүй ажиллагааны нөхцөлийг сайтар хангах, ажиллагсдад ажлын тусгай хувцас, хамгаалах хэрэгсэл (нүдний шил, дуу шуугианаас хамгаалах чихэвч г.м)-ийг тогтмол олгож байх;

- Шатах тослох материал, шатамхай шингэн буюу тэдгээртэй адилтгах шинж чанар бүхий материал хадгалах агуулахыг галд тэсвэртэй материалаар доторлох;
- Шатамхай шинж чанар бүхий материалыг гэрэлтүүлэгч тоног төхөөрөмж болон халаалтын эх үүсвэрээс хол байлгах;
- Гар ажиллагаатай цахилгаан багаж хэрэгслийг өндөр хүчдэлд ажиллуулахгүй байх, цахилгаан багаж хэрэгсэлтэй хэрхэн харьцаж ажиллах талаар ажиллагсдыг сургалтад тогтмол хамруулж, осол гэмтлийн бүртгэл хөтлөх;
- Үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагааны үед гарч болзошгүй осол аюулын талаар ажиллагсад сайтар ойлгуулах, энэ талаарх сургалтыг тогтмол зохион байгуулах, түүнээс урьдчилан сэргийлэх, арилгах арга хэмжээг урьдчилан төлөвлөх, осол аюул гарах тохиолдолд түүний хор уршгийг арилгах байнгын бэлтгэл, хөрөнгийн баталгаатай байх.

БҮЛЭГ 4. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫГ ХАМГААЛАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ГОЛ ЗОРИЛТ, ХАМРАХ ХҮРЭЭ

Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай хуульд зааснаар “Түмэн айлын чулуун нүүрсний ордыг ил аргаар ашиглах” төсөл нь тухайн нутаг дэвсгэрийн байгаль орчныг хамгаалах, зүй зохистой ашиглах, нөхөн сэргээх, стратегийн үнэлгээний зөвлөмжийн хэрэгжилтийг хангах, нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээгээр тогтоосон сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах, урьдчилан сэргийлэх, төсөл хэрэгжих орчинд бий болж болзошгүй сөрөг үр дагаварыг хянах, илрүүлэх зорилгоор байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг боловсруулан батлуулж, хэрэгжилтийг хангаж ажиллахаар төлөвлөж байна.

Дорноговь аймгийн Мандах сумын нутагт орших “Түмэн айлын чулуун нүүрсний ордыг ил уурхайн аргаар ашиглах төслийн ТЭЗҮ, 2023 оны уулын ажлын төлөвлөгөө, Байгаль орчны нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээнд үндэслэн БОАЖ-ийн сайдын 2019 оны 10 дугаар сарын 19-ны өдрийн А/618 дугаар тушаалаар батласан Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө боловсруулах, хянан батлах, тайлагнах журамын дагуу “Түмэн айлын чулуун нүүрсний ордыг ил аргаар ашиглах” төслийн үйл ажиллагааны явцад баримтлах байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг боловсруулав.

Шинэчлэн батлагдсан хуульд Байгаль орчин, Аялал жуулчлалын яам /БОАЖЯ/ тухайн төслийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг батлан, төсөл хэрэгжүүлэх зөвшөөрлийг олгох, жил бүрийн хэрэгжилтийн тайланг хянаж дараа жилийн төлөвлөгөөг батлах замаар уг төлөвлөгөөний хэрэгжилтийн хянахаар зохицуулагдсан байна.

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө нь байгаль хамгаалах төлөвлөгөө, орчны хяналт-шинжилгээний хөтөлбөр гэсэн хоёр үндсэн хэсгээс бүрдэх бөгөөд байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөнд байгаль орчны нөлөөллийн үнэлгээгээр тогтоосон сөрөг нөлөөллийг багасгах, арилгах арга хэмжээ, орчны тохижилт, нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө тэдгээрийг хэрэгжүүлэх хугацаа, шаардагдах хөрөнгө зардлыг тусгасан байхаар, орчны хяналт- шинжилгээний хөтөлбөрт төслийн үйл ажиллагааны улмаас байгаль орчны төлөв байдалд үзүүлж байгаа өөрчлөлтийг хянах, шинжилгээ хийх, үр дүнг тайлагнах, түүнийг хэрэгжүүлэх арга хэлбэр, шаардагдах хөрөнгө, зардал, хугацааг тодорхойлон тусгахаар хуульчлагдсаныг баримтлан БОМТ, ОХШХ-ийг боловсруулав.

БҮЛЭГ 5. 2023 ОНЫ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

5.1. СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Дээр дурдсан болзошгүй гол сөрөг нөлөөллийг бууруулахын тулд дараах арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэх шаардлагатай юм. Болзошгүй сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээг нөлөөлөлд өртөж болзошгүй бүрэлдэхүүн тус бүрээр нь ангилан тодорхойлов.

Хүснэгт 111. Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө

№	Гол ба болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Нэгж зардал млн.т өг	Тоо хэмжээ	Тухайн жилийн зардал (мян.төг)	Нийт 5 жилийн зардал (мян.төг)	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг, стандарт
1. АГААРЫН ЧАНАРТ ҮЗҮҮЛЭХ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ, ТООСЖИЛТЫГ БАГАСГАХ ЧИГЛЭЛЭЭР										
1.		Уурхайн олборлолтын ажлын үед олборлолтын мөргөцөг, дотоод зам талбайг усалж тоосжилтыг бууруулах	Уурхайн ойр орчинд	PM 10 тоосонцор	-		Ус ашиглалтын тооцоонд тусгасан		2023 Өдөрт 2 удаа	Агаарын тухай хууль, Агаарын чанар Техникийн ерөнхий шаардлага MNS4585:2016
2	Хөрс хуулах, тэсэлгээ хийх, хөрс чулуулаг, занар, нүүрс ухаж ачих, буулгах, овоолго үүсгэх ажлын үед тоосжилт үүсч агаарын чанарт нөлөөлөх	13м/с-ээс дээш хурдтай салхитай үед газар шорооны ажил хийж байгаа ажилтан хөдөлмөрийн аюулгүй байдлыг ханган хамгаалтын шил зүүх	Уурхайн ойр орчны агаарын чанар, уурхайн ажилчид	PM 2.5 тоосонцор мкг/м ³	-		Уурхайн ажилчдын хөдөлмөр хамгааллын арга хэмжээний зардалд тусгах	2023		
3		Тэсэлгээний байгууллагатай хийх гэрээнд агаарын чанартай холбоотой заалтыг тодорхой тусгах, тэсэлгээний бодис, агуулах, талбайд үзлэг хийх, ослын үед авах арга хэмжээний төлөвлөгөө, биелэлтийг давхар шалгах	Уурхайн ойр орчны агаар, ажилчдын эрүүл мэнд		-		Тэсэлгээний ажил хийх тухай гэрээнд тусгах	2023		
4	Тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөнөөр замаас тоосжилт үүсч агаар орчныг бохирдуулах	Тоос барьцалдуулагч бодис ашиглаж тоосыг дарж байх	Уурхайн дотоод,	PM 10 тоосонцор	-*	-*	Усны зардалд тусгасан	2023 онд		
5		Уурхайн дотоод, гадаад замыг тогтмол засаж сайжруулж байх	гадаад тээврийн зам	PM 2.5 тоосонцор мкг/м ³	-*	-*	Засварын ажлын урсгал зардлаар	2023 онд		
6	Тээврийн хэрэгслийн хөдөлгүүр	Уурхайд ажиллаж буй машин, техник тоног төхөөрөмжийн засвар үйлчилгээ тохиргоог тогтмол хийх, хяналт тавих	Төслийн үйл ажиллагаанд ашиглаж буй бүх тээврийн хэрэгслүүд	Хөдөлгүүрээс ялгарах хийн хаягдлын төрлүүдээр, %	Үйл ажиллагааны зардалд тусгасан			2023	MNS 5014 : 2009, MNS 5013 : 2009	
7	Тэсэлгээний үед үүсэх тоосжилт бууруулах	Уурхайн тэсэлгээ хийх их хэмжээгээр тоосжилт үүсэх нөхцөлд тоосжилт дарах буу ашиглах	Тэсэлгээний үед	PM 10 тоосонцор PM 2.5 тоосонцор мкг/м ³	Үйл ажиллагааны зардалд тусгасан			2023 он		
2. ГАДАРГЫН БА ГАЗРЫН ДООРХИ УСНЫ НӨӨЦИЙГ БУУРУУЛАХ, БОХИРДУУЛАХ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ ЧИГЛЭЛЭЭР										

8	Хур бороо, үерийн усаар шатах, тослох материал, барилгын материалын үлдэгдлүүд угаагдаж, зөөгдөн хөрсөн бүрхэвч бохирдох, улмаар гадаргын болон газрын доорх усны чанар, найрлагад өөрчлөлт оруулж бохирдуулж болзошгүй	ШТМ-ыг стандартын шаардлага хангасан, зориулалтын сав, агуулахад хадгалах; ШТМ-ын агуулахын доорхи газрыг хатуу хучилттай болгох	ШТС	-	-	-	Бүтээн байгуулалтын зардалд тусгах	2023	MNS 4628:1998 Шатахуун түгээх станц. Барилга байгууламж, тоног төхөөрөмжийн техникийн ерөнхий шаардлага.
9	Ус ашиглахтай холбоотой асуудлууд гарах, уурхайн усны зохисгүй хэрэглээнээс газрын гүний ус багасах	Ус ашиглах дүгнэлтийн Усны газраас авах	Төслийн талбай орчим, Газрын гүний ус	удаа	1	300.0	300.0	Жил бүрийн 1-р улиралд	Усны тухай хууль
10		Ус ашиглах зөвшөөрлийг Галба-Өөш-Долоодын говийн сав газрын захиргаанаас авах		удаа	1	-	-		
11		Ус ашиглах гэрээг Дорноговь аймгийн байгаль орчны газартай хийх		удаа	1	-	-		
12		Ус ашиглах гэрээг дүгнэсэн акт, ус ашиглалтын тайланг холбогдох газруудад тайлагнах		удаа	1	-	-	Жил бүрийн 12-р сард багтаана	
13		Ус ашиглах эх үүсвэр бүрийг тоолууржуулах		удаа	1	1500.0	1500.0	2023 онд	
14	Ил уурхайг ашиглах явцад тус уурхай орчмын газрын доорх усыг ашигласнаар уурхай орчимд газрын доорх усны түвшин буурч, нөөц багасах	Уурхайн ойролцоо орших малчдын худаг уст цэгт хяналтын худаг байгуулах	Малчдын худаг, усан сан	ш	4	10000.0	10000.0	2023	Байгалийн нөөц ашигласны тухай хууль
15		Малчдын гар худгаас ус авч ашиглахгүй байх		Жил бүр					
16		Ус ашиглах боломжит нөөцийн дүгнэлтээс хэтрүүлэн ус ашиглахыг хориглоно. Хэтрүүлэн ашигласан тохиолдолд усны нөөцөд учирсан хохирлыг нөхөн төлнө.	Уурхайн хүрээнд	-	-	-	-	-	БОАЖЯ сайдын 2020 оны А/59 дүгээр тушаалын нэгдүгээр хавсралт “Усны нөөцөд учирсан хохирлыг үнэлэх, нөхөн

								төлбөр тооцох аргачлал”
17		Усны нөөцийг хэмнэлттэй зарцуулах сургалт явуулах	Ажилчдад	удаа	2	Үйл ажиллагааны зардалд тусгасан	2023	Усны тухай хууль
18	Усны нөөц багасах, хомсдол үүсэх, шүүрлийн усны ашиггүй алдагдал бий болох	Уурхайн шүүрлийн усан сангийн байгууламжийн зураг төслийг мэргэжлийн байгууллагаар хийлгэх	Ил уурхай	удаа	1	Үйл ажиллагааны зардалд тусгасан	2023	
3.ХӨРСӨН БҮРХЭВЧИД ҮЗҮҮЛЭХ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ ЧИГЛЭЛЭЭР								
19	Уурхайн ашиглалтын нийт хугацаанд 1949.7 га талбайн хөрсөн бүрхэвч нөлөөлөлд өртөж шимт хөрсийг хуулах, хөрс хуулах, гадаад овоолго үүсгэх, барилга байгууламж барих, зам талбай үүсэх	Ил уурхай болон газар эвдрэлд орох бусад үйл ажиллагааг эхлүүлэхийн өмнө өнгөн хөрсийг хуулан авч үржил шимт хөрсний овоолгыг байгуулж зүлэгжүүлж үржил шимийг хадгалах	Төслийн нийт эвдрэл нөлөөлөлд өртөх талбайн хэмжээнд	-	-	Нөхөн сэргээлтийн ажлын зардалд тусгасан	2023 он	MNS 5914:2008 “Эвдэрсэн газрын нөхөн сэргээлт. “Газрын тухай” хууль:
20		Хөрс хуулалтын зузаан, технологийг хөрсний шинж чанарын онцлогтой уялдуулан хэсэгчлэн тогтоох	Шимт хөрс хуулах нийт талбай	-	-	-	2023	MNS 5916:2008
21	Уурхайн ойр орчинд олон салаа зам гарган хөрсөн бүрхэвчийг элэгдэл эвдрэлд оруулах	Уурхайн орчимд олон салаа зам гарахаас сэргийлж, замын хөдөлгөөн, машины хурдыг хязгаарлах, замыг тэмдэгжүүлж, тэмдгийг шинэчилж байх	Уурхайн гадаад, дотоод тээврийн замууд	Тэмдэг тэмдэглэгээ байршуулсан	30	ХАБЭА-н үйл ажиллагааны зардал	2023 он	MNS 4596 : 2014
22	Нүүрсний гадаад тээвэрлэлтийн явцад жолооч нар ил задгай биеээ засах зэргээр хөрсийг бохирдуулах	Нүүрс тээвэрлэлтийн зам дагуу машины зогсоол, бие засах газрыг байгуулан, сайжруулж байх	Гадаад тээвэрлэлтийн зам дагуу	ширхэг	-	Үйл ажиллагааны зардал	2023 онд	MNS 5924 : 2015
23		Зам дагуу унасан нүүрсний хаягдал болон ахуйн хаягдлыг цэвэрлэх	Уурхайн эдэлбэр талбай	тогтмол	-	Ажилчдын АБТ-д оруулах	2023	
24		Ажилчдын тосгонд явган хүний замыг тохижуулах	Ажилчдын тосгон	-	-	Бүтээн байгуулалтын зардалд	2023 он	

4. ГАЗРЫН ХЭВЛИЙД ҮЗҮҮЛЭХ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ ЧИГЛЭЛЭЭР

25	Барилга байгууламж барих үед газрын хэвлийг эвдрэл оруулах	Төслийн үйл ажиллагаа дууссаны дараа барилга байгууламжийг нураан, тоног төхөөрөмжийг зөөн газрыг чөлөөлж техникийн болон биологийн нөхөн сэргээлт хийх	Төслийн барилга байгууламж, шугам сүлжээнд өртөх бүх талбай	Хүн/өдөр	-		2023	Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай хууль
26	Газрын хэвлийн эвдрэл	Уурхайн ахилт болон уурхайн бүсэд хийгдэх инженерийн ажлын үед газар хөндөх бүртгэлийг хөтлөн архивлах	Уурхайн ашиглалтын талбай, Уурхайн бүс орчимд	Тогтмол	-	Үйл ажиллагааны зардал	2023	Газрын хэвлийн тухай хууль

5. УРГАМЛАН НӨМРӨГТ ҮЗҮҮЛЭХ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ ЧИГЛЭЛЭЭР

27	Уурхайн ашиглалтын явцад ил уурхайн ам, овоолго, дотоод зам барилга байгууламж барихад 1949,7 га талбайн ургамлан нөмрөг шимт хөрстэй хамт хуулагдан устана	Төслийн үйл ажиллагааны явцад Арваннаймын Богд уул УТХГН-т биологийн олон янз байдлын дүйцүүлэн хамгааллын ажлыг хэрэгжүүлэх	Дүйцүүлэн хамгаалах төлөвлөгөөг өөр сонгосон талбайд	Хүн/өдөр		Дүйцүүлэн хамгаалах арга төлөвлөгөөнд тусгасан	2023 он	Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай хууль,
28		Уурхайн нөлөөлөлд өртөх талбайд тэмдэглэгдсэн ховор ургамлуудын судалгааг нарийвчлан хийж, тэдгээрийн үрийн фондыг үүсгэх	Төсөл хэрэгжих талбайн хэмжээнд	Хүн/өдөр	-	Дүйцүүлэн хамгаалах арга төлөвлөгөөнд тусгасан	2023 онд	Байгалийн ургамлын тухай хууль, Ургамал хамгааллын тухай хууль
29		Уурхайн гадаад овоолго үүсэх 1105.3 га талбайд уурхайн ашиглалтын явцад үе шаттайгаар биологийн нөхөн сэргээлтийг хийх	Гадаад овоолгын талбайд	га	-	Нөхөн сэргээлтийн ажлын зардалд тусгасан	2023 он	MNS 5914:2008, MNS 5918:2008
30	Уурхайн ус шавхалт, технологийн ус ашиглалтаас газрын доорх усны түвшин буурах улмаар хөрсний ус багасаж ургамлын ургалт буурах, тоосжилтын нөлөөгөөр ургамлын фотосинтезийн эрчим буурах болзошгүй	Төслийн талбайн орчны ургамлан нөмрөгийн мониторингийг хийж, нөлөөлөл үзүүлж буй эсэх, нөлөөллийн эрчим хэр зэрэг байгааг тогтоох, хянах	Ил уурхайн нөлөөллийн бүсийн хэмжээнд	га		Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрт тусгасан	2023	Байгалийн ургамлын тухай хууль, Ургамал хамгааллын тухай хууль

6.АМЬТНЫ АЙМАГТ ҮЗҮҮЛЭХ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ ЧИГЛЭЛЭЭР

31	Ил уурхайн тэсэлгээ, тээврийн хэрэгсэл, техник тоног төхөөрөмжийн дуу чимээнээс тухайн нутгийн мэргэч болон нүүдлийн зэрлэг амьтад дайжих	Төслийн ашиглалтын талбай, ажилчдын суурин болон түүний эргэн тойронд зэрлэг ан амьтдын мониторингийн судалгааг хийж, амьтдын тоо толгой, хөдлөлзүйг хянах	Ил уурхайгаас эргэн тойрон 10 км-ээс багагүй радиус дотор	Тоо толгой		ОХШХ-т тусгасан			2023	Амьтны тухай хууль
32	Уурхай орчим ойролцоогоор 1949.7 га, түүнээс илүү хэмжээний зэрлэг ан амьтдын болон малын бэлчээр бүхий талбай хорогдох	Зэрлэг ан амьтан хамгаалах биотехникийн арга хэмжээ авна (цаг агаар хүндэрсэн үед зэрлэг амьтад өгөх өвс бэлтгэж нөөцлөх/	Төслийн талбайн ойр орчны зэрлэг амьтад	боодол	7.5	5000.0	5000.0	25000.0	2023	
33	Хөв цөөрөм байгуулж ан амьтдыг услах	Хөв цөөрөм байгуулж ан амьтдыг услах	Газрын байршлын судалгааны ажлын дүнд тодорхойлох	м ³		Дүйцүүлэн хамгаалах төлөвлөгөөнд тусгасан			2023	
34	Уурхайд олон тооны ажилчид байрших, хүн амын төвлөрөл, хөдөлгөөн нэмэгдсэнээр хууль бус ан агнуур нэмэгдэх	Уурхайн ажилчдад тухайн орчин бүс нутгийн ан амьтдын талаар болон амьтны тухай хууль эрхзүйн мэдлэг мэдээлэл өгөх, зурагт хуудас, гарын авлага хийж тараах	Уурхайн бүх ажилчдад	удаа	300.0	1	300.0	1500.0	2023	
35	Суваг, шуудуу, уурхайн ухаш, нүх зэрэгт амьтан унаж бэртэх үхэх	Суваг, шуудуу, уурхайн ухаш, нүх зэрэгт хашилт хийж хүн, мал орохоос сэргийлэх арга хэмжээ авах	Төслийн хүрээнд үүссэн нүх, ухаш бүхий талбайнууд	-*-	1,5	-*-	Үйл ажиллагааны зардал		2023	
36	Ан амьтад ундаалдаг уст цэг, түр урсацтай сайр зэрэгийг бохирдуулах	Ан, амьтан ундаалдаг уст цэг болох гүний усны бүс, хуурай сайр зэргийг тодорхойлсон тэмдэглэл хийж, эдгээрийн ойролцоо зам, харгуй, дэд бүтэц байгуулах зэрэг үйл ажиллагаа явуулахаас татгалзах	Төслийн талбайн ойр орчинд байх уст цэг, сайр	Хамгаалсан байдал	-	-	-	2023 онд		
37	Амьтад муудсан хоол хүнс идэж хордох, хог хаягдлын цэгт үүрлэх	Уурхайн талбай, түүний орчинд хогийн цэг дээр амьтан тэжээл хайж ирэх, орогнох, үүрлэх нөхцөл үүсгэхгүй байх, ахуйн ба	Уурхайн хог хаягдлын цэг	Ариутгал хийсэн тэмдэглэл		Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөөнд тусгасан			2023 онд	

		үйлдвэрлэлийн хог хаягдлаас мал, амьтан хордох явдлаас сэргийлэх						
38	Уурхайн гадаад тээвэрлэлтийн замын нөлөөгөөр нүүдлийн амьтдын нүүдлийн чиг өөрчлөгдөх, популяцийн хуваагдал үүсэх	Уурхайн гадаад тээврийн замын чиглэл төлөвлөлтөд нүүдлийн амьтдын нүүдлийн замыг сайтар харгалзан үзэх, гарц гарамыг амьтдын судалгаанд үндэслэн төлөвлөх	Уурхайн гадаад тээвэрлэлтийн замын төлөвлөлт, замын барилгын ажлын хүрээнд	Амьтны гарц, тэмдэг тэмдэглэгээн хийсэн байдал	-*-	Авто замын зураг төслийн ажлын зардалд тусгах	2023 онд	Тал хээр, говь цөлийн бүсийн авто зам болон төмөр зам дагуу зэрлэг амьтдад зориулсан гарц төлөвлөх” MNS 6515:2015
Нийт						16.600.000		

5.1. НӨХӨН СЭРГЭЭЛТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

<i>Хүснэгт 12. Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө</i>									
№	Нөхөн сэргээлтийн зорилт	Нөхөн сэргээлтийн арга хэмжээ	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, сая.төг	Нийт зардал сая.төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг	
	1	2	3	4	5	6	7	8	
1.	Техникийн нөхөн сэргээлт	Үржил шимт хөрснийг хэлбэржүүлэх	м ³	Уурхайлалтын ажлын зардалд					MNS 5914:2008 Байгаль орчин. Эвдэрсэн газрын нөхөн сэргээлт MNS 5918:2008 Байгаль орчин. Эвдэрсэн газрыг ургамалжуулах
2.	Биологийн нөхөн сэргээлт	Биологийн нөхөн сэргээлтэд ашиглах мод үржүүлгийн туршилт судалгааны талбай байгуулах	га	1,0	-	10.000.0	2023 он		
3.	Эзэнгүй орхигдсон талбайд нөхөн сэргээлт хийж гүйцэтгэх	Техникийн нөхөн сэргээлт хийж гүйцэтгэн орон нутагт хүлээлгэн өгөх.	га	4,0	2,5	10.000.0	2023 он		
Нийт, сая.төг						-	20. 000,000		

--000--

5.2. БИОЛОГИЙН ОЛОН ЯНЗ БАЙДЛЫГ ДҮЙЦҮҮЛЭН ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Хүснэгт 123. Биологийн олон янз байдлын дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө

№	Дүйцүүлэн хамгаалах зорилт	Хамгаалах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар, хэмжээ	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал (мян.төг)	Нэг жилийн зардал (мян.төг)	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг, стандарт
	1	2	3	4	5	6	8	9
1	Үндэсний хөтөлбөрийн хүрээнд “Тэрбум мод” хөдөлгөөний дэмжин цөлжилтийг бууруулах	Арваннайманы Богд уулын БНГ-т ногоон байгууламж бий болгох	Арваннайманы Богд уулын БНГ-т	1,2 га 4000 ш	2,5	10.000.0	2023	Байгаль орчны нөлөөллийн үнэлгээний тухай хууль, дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээг төлөвлөх, хэрэгжүүлэх гарын авлага 2018
2		Мод арчилгаа	Мод тариалсан талбайд	1,0 га	2500.0	2500.0	2023	
3	Биологийн олон янз байдалын амьдрах орчныг сайжруулах	Шавартын булгийн эхийг хашиж хамгаалах	Шавартын булгийн эх	0,025 га 1	6,000.0	6,000.0	2023 онд	
		Арваннайманы Богд уулын БНГ орчмын бүс нутагт зэрлэг ан амьтдад	Био техникийн арга хэмжээг хэрэгжүүлэх	1 га 1 удаа	10,000.0	10,000.0	2023 онд	
Нийт						28.500.000		

5.4. НҮҮЛГЭН ШИЛЖҮҮЛЭХ, НӨХӨН ОЛГОВОР ОЛГОХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Хүснэгт 134. Нүүлгэн шилжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөө

№	Нөлөөлөлд өртөх иргэд	Нүүлгэн шилжүүлэх арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар, хэмжээ	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал (мян.төг)	Нийт зардал (мян.төг)	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг, стандарт
	1	2	3	4	5	6	7	8
Төслийн талбайд суурьшиж байгаа айл өрх байхгүй тул нүүлгэн шилжүүлэлтийн төлөвлөгөөг тусгайлан боловсруулах шаардлагагүй								

5.5. ТҮҮХ, СОЁЛЫН ӨВИЙГ ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Хүснэгт 145. Түүх, соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө

№	Нөлөөлд өртөх түүх, соёлын өв	Хамгаалах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар, хэмжээ	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал (мян.төг)	Нэг жилийн зардал (мян.төг)	Нийт зардал (мян.төг)	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг, стандарт
1	2	3	4	5	6	7	8	9	
АРХЕОЛОГИ									
1.	Археологийн авран хамгаалах судалгааны ажлын үед илэрсэн дурсгалууд нь төслийн ашиглалтын талбайгаас гадна хамгийн багадаа 1.6 км-г байрлаж байна. Иймд төслийн нөлөөлд шууд өртөхгүй боловч уурхайн ашиглалтын явцад газрын хэвлийгээс археологийн олдвор илрэх болзошгүй	Түүхт дурсгалт зүйлс болон соёлын олдвор олдсон тохиолдолд үйл ажиллагааг зогсоож “Соёлын өвийг хамгаалах хууль”-ийн дагуу сумын удирдлага ,цагдаагын болон уг асуудлыг эрхэлсэн эрдэм шинжилгээний байгууллагад нэн даруй мэдэгдэж мэргэжлийн авран хамгаалах ажлыг зохион байгуулах	Тухайн археологийн дурсгал, олдвор илэрсэн талбайн хүрээнд	Тодорхойлох боломжгүй	-	Үйл ажиллашааны зардалд	2023	Соёлын өвийг хамгаалах тухай хууль, Ашигт малтмалын тухай хууль	
ПАЛЕОНТОЛОГИ									
2	Түмэн айлын чулуун нүүрсний орд дахь нөөцийн өрөмдлөг дээжлэлтийн ажлын үед гарсан дунд-дээд Юрын Хамархөөвөр формацын нүүрс агуулагч хурдасаас эртний навчит ургамал, чулуужсан мод, нүүрстэй хурдсыг хучиж буй занарын зузаалагаас эртний ургамал, нуур усны дун, хясаа зэрэг олон тооны палеонтологийн олдвор илэрч тогтоогдсон	Уурхайн олборлолтын ажлын үед занар, нүүрсний хурдсан дахь палеонтологийн олдворуудыг илрүүлэх судалгааны баг ажиллуулж Монгол орны эртний ургамал, нуур усны амьтдын эталон (жишиг) цуглуулгын сан хөмрөгийг бүрдүүлэх, нүүрсний тархалт онолын судалгааг өргөжүүлэхэд мэдээ мэдээллийг ашиглах	Түмэн айлын чулуун нүүрсний ордын нүүрс, занарын хурдас	Тодорхойлох боломжгүй	-	Үйл ажиллашааны зардалд	2023	Соёлын өвийг хамгаалах тухай хууль, Ашигт малтмалын тухай хууль	
Нийт						-			

5.7. ОСОЛ, ЭРСДЭЛИЙН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Хүснэгт 156. Осол, эрсдлийн менежментийн төлөвлөгөө

№	Болзошгүй аюул, осол, сөрөг нөлөөлөл	Урьдчилан сэргийлэх, хамгаалах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар, хэмжээ	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал (мян.төг)	Нэг жилийн зардал (мян.төг)	Нийт зардал (мян.төг)	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг, стандарт
1	2	3	4	5	6	7	8	8	
БАЙГАЛИЙН АЮУЛ, ГАМШИГ									
1	Газар хөдлөлт	Ажилчдын дунд газар хөдлөлтийн аюулаас урьдчилан сэргийлэх болон гамшгийн үеийн авран хамгаалах сургалт зохион байгуулах, мэдээллийн самбар байршуулах	Нийт ажилчид	5	ХАБЭА үйл ажиллагааны зардалд			2023 онд нэг удаа	Гамшгаас хамгаалах төлөвлөгөө боловсруулах заавар, МУ-ын Шадар сайдын 120 тоот тушаал, 2018.12.07
2		Газар хөдлөлтийн гамшгийн үед ажиллах, аврах, хор уршгийг арилгах, сэргээн босгох үйл ажиллагааны төлөвлөгөө боловсруулж, гамшгаас хамгаалах бэлэн байдлыг дээшлүүлэх	Гамшгаас хамгаалах төлөвлөгөө	1	Үйл ажиллагааны зардалд багтсан		2023 онд		
3	Хүчтэй шороон болон цасан шуурга	Хог хаягдал хийсэхгүй байх нөхцөлийг хангасан хогийн төвлөрсөн цэгийг байгуулах	Хогийн цэг	1	Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөөнд тусгасан		2023	Хог хаягдлын тухай хууль	
4	Үер	Үерийн ус тогтоох, хуримтлуулах цөөрөм байгуулах	Ус тогтдог нам дор газар	1	Үйл ажиллагааны зардалд		2023 онд	Уурхайн аюулгүй ажиллагааны Газар хатгал техник хэрэгслийг зааварчилгаа	
5		Үерийн ус зайлуулах, хуримтлуулах байгууламжийн зураг төслийг мэргэжлийн байгууллагаар хийлгэх	Уурхайн хэмжээнд	1	Үйл ажиллагааны зардалд		2023 онд	Гамшгаас хамгаалах тухай хууль, мэргэжлийн байгууллагын зөвлөмж	
6		Уурхайн ам, овоолго, барилга байгууламжийг үерийн усанд автахаас хамгаалах суваг шуудууг		_*_	Уурхайн барилгын ажил, уурхайн дэд бүтцийн төлөвлөлтөнд тусгах		2023	Гамшгаас хамгаалах тухай хууль	

		хур борооны эрчимшилтэй уялдуулан байгуулах					
7	Аянга цахилгаан	Дуу цахилгаантай бороо орох үед ажилчид, техник хэрэгслийн үйл ажиллагааг түр зогсоох зэрэг эрсдэлийн үед өөрийгөө хамгаалах талаар сургалт зохион байгуулах	Нийт ажилчид	-*-	Үйл ажиллагааны зардалд	2023 онд 1 удаа	Гамшгаас хамгаалах тухай хууль
8		Уурхай, тэсрэх бодисын агуулах, ажилчдын суурингийн орчинд аянга зайлуулагч байршуулах	Төслийн талбайд	3	Үйл ажиллагааны зардалд	2023 онд	Гамшгаас хамгаалах тухай хууль
ШАТАХУУН БОЛОН ТЭСРЭХ БОДИСЫН АГУУЛАХ							
9	Шатахууны агуулахын (ёмкост) бүрэн бүтэн байдал алдагдаж, асгарах, цоорох, уурших, гал түймрийн аюул үүсэх, дэлбэрэх	ШТС-ын шугам хоолой, резервуар, арматур, холбоосуудын бүрэн бүтэн байдлыг тогтмол хянах, бүртгэл хөтлөх	ШТС	-*-	Үйл ажиллагааны зардалд багтсан	2023 онд	MNS 4628:2013 Шатахуун түгээх станц. Техникийн ерөнхий шаардлага, БОННУ-ний Шатах тослох материалын эрсдэлийн үнэлгээ, Химийн бодисын эрсдэлийн үнэлгээ
10	Түлш тээвэрлэх, буулгах, цэнэглэх үед асгарах, гоожих, дэгдэмхий	Их хэмжээний шатамхай шингэнийг зориулалтын автоцистернээр тээвэрлэх, тоноглолын битүүмжлэлийг шалгах, ойр орчимд ил гал гаргахыг хориглох	ШТС болон түлшний машин	-*-	Засвар үйлчилгээний ажлын зардалд тусгах	2023 онд	
11	бодис уурших, гал түймрийн аюул үүсэх, ноцох	Ил задгай газар асгарсан түлшийг элсэнд шингээгээд дараа нь бохирдсон өнгөн хөрс, шороог зайлуулан уг газрыг сайтар цэвэрлэж тэгшлэх	ШТС-ын орчим	-*-	Үйл ажиллагааны зардалд	2023 онд	
12	Асгарч гоожсон тохиолдолд хувцасыг бохирдуулах, арьсанд шингэх	Дизелийн түлш хүлээн авах, олгох үед MNS ISO 13688:2000 стандартад заасан ажлын тусгай хувцас	ШТС-ын агуулах хариуцсан ажилтан	-*-	ХАБЭА-н ажлын хувцас, хэрэгслийн зардлаар	2023 онд 1 удаа	

		хамгаалах хэрэгслээр хэрэглэх					
13	Шингэрүүлсэн хийг тээвэрлэх үед буруу ажилт, хэт халалтаас болж дэлбэрэх	Хэт халалтаас сэргийлэх, технологийн дагуу ачих, тостой алчуур, торхтой шатахуун, тослох материалтай хамт тээвэрлэхгүй байх	Тээвэрлэлтийн үед	_*-	Зардал шаардахгүй	2023 онд	
14	Баллон, холбоосны бүрэн бус байдлаас үүдэн гал авалцах, дэлбэрэх	Хийн баллоны аюулгүй ажиллагааны зааварчилгааг тогооч нарт өгч байх, гал авалцах зүйлсээс хол байрлуулах, шланк хоолойн бүрэн бүтэн байдлыг тогтмол хянах, бүртгэл хөтлөх	Гал тогоонд ажиллах үед	_*-	Зардал шаардахгүй	2023 онд	
ХӨДӨЛМӨРИЙН АЮУЛГҮЙ БАЙДАЛ, ЭРҮҮЛ АХУЙ							
15	Уурхайн үйл ажиллагаа, ажлын байрны нөхцөлтэй холбоотой	Ажилчдын ажлын байрны нөхцөлтэй нь уялдуулан аюулгүй ажиллагааны, хувцас, хамгаалах хэрэгслээр хангах	Нийт ажилчид	_*-	Үйл ажиллагааны зардалд тусган хэрэгжүүлэх	Жилд 2 удаа (өвөл, зун)	Уурхайн ХАБЭАн бодлого, заавар журам, стандарт, Хөдөлмөрийн тухай хууль, Эрүүл мэндийн тухай хууль
16	ажиллагсдын эрүүл мэндэд сөрөг нөлөө үзүүлэх	Ажиллагсдыг эрүүл мэндийн урьдчилан сэргийлэх үзлэгт тогтмол хамруулах				Жилд 1 удаа	
17		Дархлаа дэмжих, хор саармагжуулах эрүүл ахуйн шаардлага бүтээгдэхүүнээр хангах				Өдөр бүр	
18	Осол, аваар	Машин тоног төхөөрөмж, тээврийн хэрэгслийн бүрэн бүтэн байдлыг хянаж, засвар үйлчилгээг тогтмол хийж хэвшүүлэх	Бүх техник хэрэгслүүдийг хамруулах	-	Үйл ажиллагааны зардалд тусган хэрэгжүүлэх	Эвдрэл гэмтэл илэрсэн тухай бүрт болон, тогтсон засвар үйлчилгээнүүдийг хугацаанд нь хийх	Уурхайн дотоод журам
19		Ажиллагсдыг даатгалд хамруулах	Нийт ажилчид	250	Үйл ажиллагааны зардалд тусган хэрэгжүүлнэ		
20		Ажлын байрны онцлогтой нь холбогдсон осол, эрсдлээс урьдчилан	ХАБЭА-н сургалт,	250	Үйл ажиллагааны зардалд багтсан	2023 онд 2 удаа нэгдсэн сургалт	Уурхайн ХАБЭАн бодлого, заавар, журам

		сэргийлэх семинарыг байгуулах	сургалт зохион зардлаар					
21	Гал түймэр	Гал гарч болзошгүй объектуудын ойролцоо ил гал гаргах, тамхи татахыг хатуу хориглох, хянах	ШТС, дизель генератор, гэр, тэсрэх материалын агуулах	-		Зардал шаардахгүй	2023 онд өдөр тутамд	Уурхайн аюулгүй ажиллагааны зааварчилгаа, журам, галын аюулгүй байдлын тухай хууль
22		Болзошгүй галын аюулын үед ашиглах гал унтраах хэрэгсэл, материалыг шаардлагатай газар бэлэн байлгах	Ажилчдын тосгон, уурхайн оффис	5		ХАБЭА-н үйл ажиллганы зардал	2023 онд	
23		Галын аюулаас урьдчилан сэргийлэх, хамгаалах тухай төлөвлөгөө, гамшгаас хамгаалах төлөвлөгөөг боловсруулж аймгийн онцгой байдлын албаар батлуулах	Уурхайн ажилчид, төслийн талбай	-		Зардал шаардахгүй	2023 онд жил тутамд	
24		Ажилчдад галын аюулын үед авах арга хэмжээний талаарх сургалтыг явуулах	Нийт ажилчид	-		ХАБЭА-н сургалт, сурталчилгааны зардлаар	2023 онд	
Нийт зардал						-		

Хүснэгт 167. Хог, хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө

№	Болзошгүй аюул, осол, сөрөг нөлөөлөл	Урьдчилан сэргийлэх, хамгаалах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар, хэмжээ	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал (мян.төг)	Нэг жилийн зардал (мян.төг)	Нийт зардал (мян.төг)	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг, стандарт
1	2	3	4	5	6	7	8		
АХУЙН ХОГ ХАЯГДАЛ									
1	Ахуйн хатуу хог хаягдлаар байгаль орчныг бохирдуулах	Уурхайн ажилчдын кемп болон уурхайн талбайд хог хаягдлыг эх үүсвэр дээр ангилан хаях боломжтой хогийн савыг байршуулах	Ажилчдын суурин	10	120.0	1200.0	1200.0	2023 онд	Хог хаягдлын тухай хуулийн 10 дугаар зүйл, Эх үүсвэрээс гарах хог хаягдлын кодлчилсон жагсалт, тэдгээрийн зэрэглэл
2		Уурхайн ажилчдын хэрэглээнээс гарах ахуйн хатуу хог хаягдлыг цуглуулах цэгийг	Хог хаягдлын нэгдсэн цэг байгуулах	1	-			2023 онд	БОАЖ-ын сайдын 2018.11.19-ний өдрийн А/445 дугаар тушаалын

		хог хаягдлын тухай хууль, түүнийг дагаж гаргасан журмуудын дагуу ангилан хаях нэгдсэн цэгийг байгуулах	газрын зөвшөөрлийг орон нутгийн удирдлагаар гаргуулах			Зөвшөөрөл гэрээний дагуу		хавсралт “Энгийн хог хаягдлын төвлөрсөн цэг байгуулах, үйл ажиллагаа явуулах, хаах аргачилсан заавар” Энгийн хог хаягдлын бүртгэлийн маягт,
3		Хог хаягдлын цэгт ариутгал, халдваргүйжүүлэлтийн ажлыг мэргэжлийн байгууллагаар хийлгэх	Хог хаягдлын нэгдсэн цэгт	4		ХАБЭА-н үйл ажиллагааны зардал	2023 онд улирал бүрд	Эрүүл ахуйн тухай хууль 7.4”Хүнсний тухай хууль 10.1.2” “Хүнсний эрүүл ахуйн ерөнхий зарчим MNS CAS/RCP 1:2003
4	-	Ангилан ялгасан хог хаягдлыг Орон нутагтай гэрээ байгуулан тээвэрлүүлэх, хоёрдогч түүхий эд болгон ашиглах боломжтой хог хаягдлыг хоёрдогч түүхий эд хүлээн авах цэг, үйлдвэрт хүргэх	Ахуйн хог хаягдал	30		ХАБЭА-н үйл ажиллагааны зардал	2023 онд 2 сард 1 удаа	Хог хаягдлын тухай хуулийн 10.2.17 дүгээр заалт
5	Урхайн ам, овоолго, барилга байгууламжийн ус зайлуулах суваг шуудуунд хог хаягдал хуримтлагдан гадаргын урсацаар зөөгдөх, орчныг бохирдуулах	Ил задгай хог хаяхгүй байх, Урхайн ажилчдыг хамруулсан орчны хог хаягдлыг цэвэрлэх ажлыг зохион байгуулах	Төслийн талбай, түүний 500 м хүртэлх гадна орчин	30		Зардал шаардлагагүй	2023 онд 2 сард нэг удаа	
6	Уурхайн ажилчдын ахуйн хэрэглээ, гал тогооноос гарах хаягдал усаар газрын гадарга, хэвлийг бохирдуулах	Хаягдал ус зайлуулах дүгнэлтийг холбогдох байгууллагаас авах	Цэвэрлэх байгууламж	-	ХАБЭА-н үйл ажиллагааны зардалд			Усны тухай хууль
						2023 онд		
ТЕХНОЛОГИЙН ХАЯГДАЛ								

7	Машин техник тоног төхөөрөмж, сэлбэг материалын хаягдлыг удаан хугацаанд хадгалсанаар газрын гадаргыг дарж, хөрсөн бүрхэвч доройтох	Уурхайн хог хаягдлын нэгдсэн цэгийг байгуулж хог хаягдлыг ангилан ялгаж цуглуулах, Сайншанд хотын хоёрдогч түүхий эд авах цэгүүдэд төмөр, кабел зэрэг дахин ашиглах боломжтой хаягдлуудыг нийлүүлэх	Уурхайн үйл ажиллагааны явцад гарах бүх төрлийн хаягдлууд	1	500.0	500.0	2023 онд	Эх үүсвэрээс гарах хог хаягдлын кодчилсон жагсалт, тэдгээрийн зэрэглэл	
8	ШТМ-иар бохирдсон ажлын бээлий, даавуу, сав материалаар хөрсөн бүрхэвчийг бохирдуулах	ШТМ-иар бохирдсон зүйлсийг тусгай ангиллын хаягдал цуглуулах байгууламжид цуглуулах /энэ нь салхинд хийсэхгүй, борооны ус орж хөрсөнд шингэн нэвчихээргүй хийцтэй байх/,	Засварын газар, ШТМ агуулах хэсгээс гарсан ШТМ бүхий хаягдлууд	1		-	2023 онд	-	
9		Тээврийн хэрэгсэл, тоног төхөөрөмжийн хаягдал солисон тос маслын хаягдлыг тусгай саванд цуглуулан, хаягдал тос дахин боловсруулах үйлдвэрт гэрээ байгуулан нийлүүлж байх	Бүх техник, тоног төхөөрөмжөөс гарсан хаягдал тос, масло	1	-	Гэрээний дагуу	байнга	-	
БУСАД									
10	Ажилчдын мэдлэг, мэдээлэл дутмаг байдлаас хог хаягдлын менежментийн арга хэмжээний хэрэгжилт үр дүн муутай байх	Уурхайн ажилчдад хог хаягдал ангилан ялгаж хаяж хэвших талаар сургалт явуулах, заавар зөвлөж өгөх, хог хаягдлын хор уршигийн талаар танин мэдэхүйн мэдээллийн самбар байршуулах, ажилчдын суурингийн нэгдсэн оффис дээр батерейн хаягдал цуглуулах цэгийг байгуулах зэргээр идэвхижүүлэлтийн ажлуудыг тогтмол зохион байгуулах	Уурхайн нийт ажилчдыг хамруулах	1	5.0	100.0	2023	Хог хаягдлын тухай хуулийн 10.2.16 дүгээр заалт	
Нийт					1.800.000				

ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨР

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө нь байгаль хамгаалах төлөвлөгөө, орчны хяналт-шинжилгээний хөтөлбөрөөс бүрдэх бөгөөд орчны хяналт-шинжилгээний хөтөлбөрт төслийн үйл ажиллагааны улмаас байгаль орчны төлөв байдалд үзүүлж байгаа өөрчлөлтийг хянах, шинжилгээ хийх, үр дүнг тайлагнах, түүнийг хэрэгжүүлэх арга хэлбэр, шаардагдах хөрөнгө, зардал, хугацааг тодорхойлон тусгахаар хуульчлагдсан байна.

Хуулийн дээрх заалтыг удирдлага болгон “Түмэн айл инвест” ХХК Түмэн айлын чулуун нүүрсний ордыг ил аргаар ашиглах төслийн байгаль орчны нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээний тайлан болон байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөнд тусгасан сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний үр дүн, төслийг хэрэгжүүлж буй Дорноговь аймгийн Мандах сумын нутаг дэвсгэрт бий болсон болон болзошгүй өөрчлөлтүүдийг тодорхойлох, хянах зорилгоор хяналтын үзүүлэлтүүд, байршил, хийх хугацаа, зардал, баримтлах стандарт, аргачлалыг тодорхойлж энэхүү орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийг (ОХШХ) боловсруулав.

Орчны хяналт, шинжилгээний хөтөлбөр “Түмэн айлын чулуун нүүрсний ордыг ил аргаар ашиглах” төслийн нөлөөллийн болон нөлөөлөлд өртөж болзошгүй бүс нутагт гарах болзошгүй өөрчлөлтүүдийг эрт тодорхойлох, сөрөг нөлөөллийг бууруулах үйл ажиллагааны үр дүнг илтгэх, авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээний үндэслэлийг боловсруулах, орон нутгийн захиргаа, хяналтын байгууллага, нутгийн оршин суугчдад байгаль орчин, амьдрах орчны өөрчлөлтийн талаар бодит мэдээлэл өгөх үндсэн зорилготой.

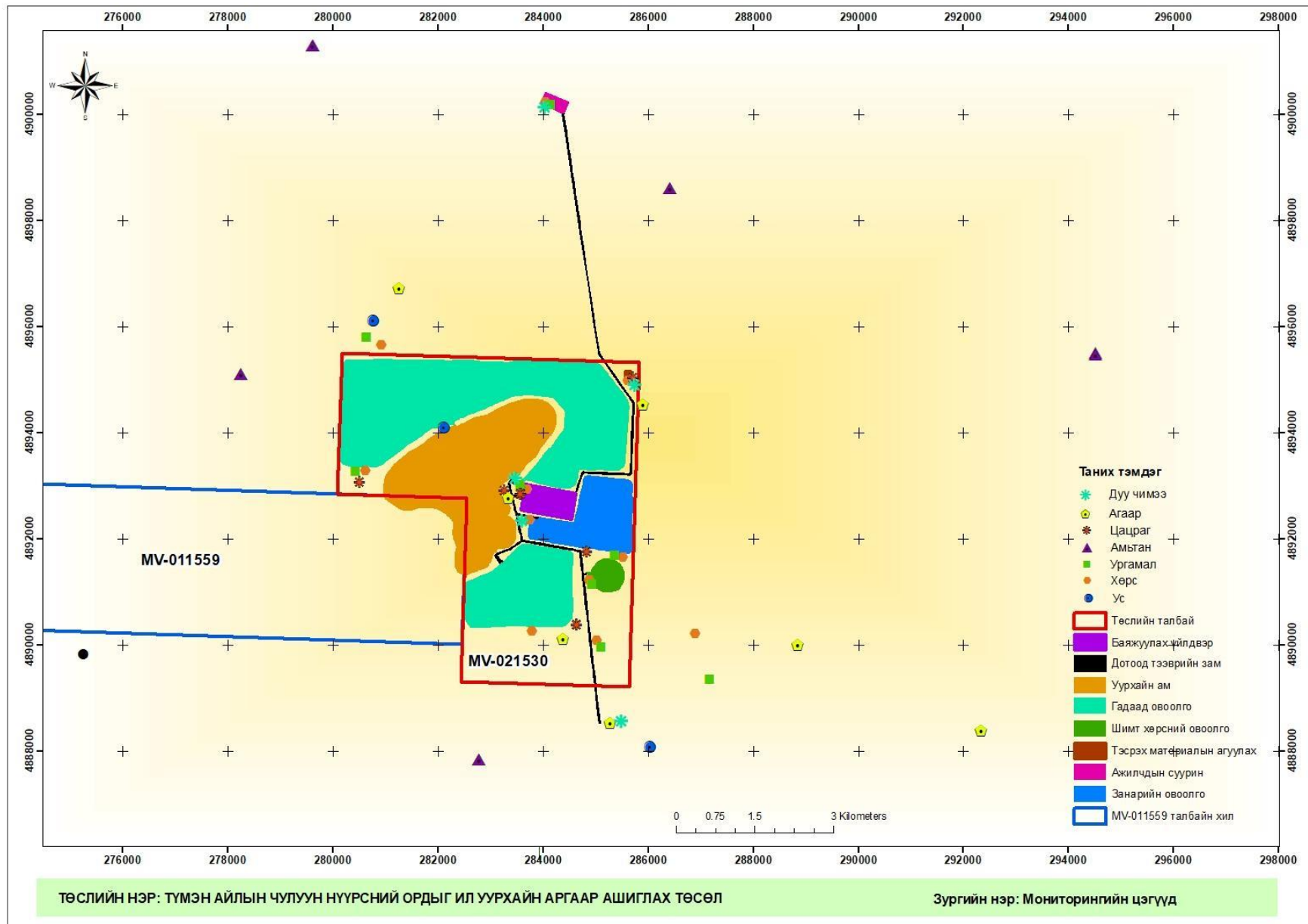
ОХШХ-ийн хэрэгжилтийн тайланг заасан хугацаанд гаргаж төсөл хэрэгжиж буй Дорноговь аймгийн Мандах сумын нөлөөллийн бүс түүний орчмын нутаг дэвсгэр дэх иргэдэд танилцуулах, сонирхогч талуудад мэдээллийг ил тод байлгах арга хэмжээг авсан байх шаардлагатай.

Хагас жил бүр орчны хяналт, шинжилгээний үзүүлэлтийг анхааралтай судалж өөрчлөлтийн үндсэн шалтгааныг тодорхойлон цаашид байгаль хамгаалах төлөвлөгөөг улам боловсронгуй болгох, байгаль орчин болон тухайн нутагт амьдардаг иргэдийг аливаа сөрөг нөлөөллөөс хамгаалах арга хэмжээг илүү үндэслэлтэй, тодорхой болгоход ашиглах шаардлагатай юм.

Хүснэгт 178. Мониторинг хийх цэгүүдийн байршил

Д/д	Х	У	Байршлын нэр
Агаарын мониторингийн цэгүүд			
1	281264	4896721	Ажилчдын суурин
2	283349	4892759	Уурхайн ам
3	285907	4894524	Гадаад овоолго
4	284378	4890103	Гадаад овоолго
5	285281	4888519	Гадаад тээврийн зам
6	288855	4889993	Уурхайгаас зүүн урд 500м дотор
7	292348	4888369	Уурхайгаас зүүн урд 1000м дотор
Дуу чимээний мониторингийн цэгүүд			
1	284032	4900132	Ажилчдын суурин
2	285742	4894887	Химийн бодисын агуулах
3	283471	4893133	Уурхайн ам
4	283592	4892331	Дотоод зам
5	285490	4888557	Дотоод зам
Цацрагийн мониторингийн цэгүүд			
1	285710	4895042	Химийн бодисын агуулах
2	280509	4893067	Гадаад овоолго 1
3	283264	4892912	Уурхайн ам
4	284830	4891747	Занарийн овоолго
5	284633	4890381	Гадаад овоолго 2
6	-	-	Нүүрсний дээж
Хөрсний мониторингийн цэгүүд			
1	284043	4900236	Ажилчдын суурин
2	285030	4890091	Дотоод зам
3	280615	4893293	Гадаад овоолго
4	283801	4890258	Гадаад овоолго

5	284883	4891233	Шимт хөрсний овоолго
6	285611	4894980	Дотоод зам
7	283746	4892369	Занарийн овоолго
8	285522	4891665	Занарийн овоолго
9	280917	4895663	Хяналтын цэг
10	286899	4890212	Хяналтын цэг
Ургамлын мониторингийн цэгүүд			
1	284148	4900201	Ажилчдын суурин
3	285110	4889956	Дотоод зам
4	280425	4893274	Гадаад овоолго
5	284923	4891147	Шимт хөрсний овоолго
6	285364	4891687	Занарийн овоолго
7	280635	4895810	Хяналтын цэг
8	287170	4889354	Хяналтын цэг
Амьтны мониторингийн цэгүүд			
1	279620	4901292	Ажилчдын суурингийн хойно
2	286419	4898606	Ажилчдын суурин уурхай хоорондын замын зүүн талд
3	282775	4887825	Лицензийн талбайн урд
4	294514	4895469	Лицензийн талбайн зүүн урд
5	278256	4895102	ТХГ-ийн ойролцоо

Зураг 10. Мониторингийн цэгүүдийн байршил

Хүснэгт 19. Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр

№	Хяналт шинжилгээ хийх үзүүлэлтүүд	Хяналтын цэгийн байршил	Хугацаа ба давтамж	Нэгжийн зардал (мян.төг)	Нэг жилийн зардал (мян.төг)		Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг, стандарт
					5	6	
1							
2							
3							
4							
5							
6							
7							
АГААР							
1	Агаарын түгээмэл бохирдуулагч болох хүхэрлэг хий (SO ₂), азотын давхар исэл (NO ₂),	Уурхайн тээврийн зам дагуу Кемп Засварын газрын ойролцоо Тэсрэх бодисын агуулах	Жилд 1 удаа, 2 цэгээс	36.0 (нэг дээжний үнэ) 0	72.0		Хот суурин газрын агаарын чанарыг хянах журам MNS 0017-2-3-16:1988 Агаар мандлын сорьц авах ерөнхий шаардлага УСТ 3384-82 Агаарын чанар MNS 4585:2016 Дээжлэхдээ: УСТ 0017-2-5-12-1988 ISO 8186, УСТ 0017-2-5-11-1988, MNS 4048:1988, ISO 9855:1983, MNS 5002:2000
2	Нийт тоосонцрын хэмжилт (TSP)	Агаарын чанарын мониторингийн 2 цэг байгуулах Уурхайн засварын цех Нүүрсний агуулахийн урд Ажилчдын кемп Зам дагуу Уурхайн амны зүүн урд	Улиралд 1 удаа, 2 цэгээс жилд 8 дээж авах	10.0 (нэг дээжний үнэ)	80.0		
3	Агаарт агуулагдах тоосонцор дахь хүнд металлын шинжилгээ	Засварын цех орчим /Уурхайн хяналтын цэг/ Уурхайн ам орчимд Занарын овоолго орчимд	Жилд 1 удаа, 4 цэгээс нийт 4 дээж	50.0	200.0		Агаарт агуулагдах органик биш бохирдуулагч бодисын хүлцэх хэмжээ MNS5885:2008, MNS6063:2010
4	Нарийн ширхэглэгт тоосонцрын хэмжилт (PM _{2.5})	Хөрсний овоолгийн баруун хойно Уурхайн амны зүүн урд Төслийн талбайгаас зүүн урд зүгт 500 м зайд, 1000 м зайд	улиралд 1 удаа 5 цэгээс жилд нийт 10 дээж	10.0	200.0		Хот суурин газрын агаарын чанарыг хянах журам MNS 0017-2-3-16:1988 Агаар мандлын сорьц авах ерөнхий шаардлага УСТ 3384-82 Агаарын чанар MNS 4585:2016 Дээжлэхдээ: УСТ 0017-2-5-12-1988 ISO 8186, УСТ 0017-2-5-11-1988, MNS 4048:1988, ISO 9855:1983, MNS 5002:2000
5	Тоосны уналтын хэмжилт	Уурхайн агаарын чанарын мониторингийн 5-н цэг	улиралд 1 удаа 5 цэгээс жилд нийт 10 дээж				
ГАДАРГЫН БОЛОН ГАЗРЫН ДООРХ УС							
6	pH, аммонийн азот, нитритийн азот, нитратийн азот, эрдэс фосфор, хлор, фтор, сульфат зэрэг	Хошуу хондын худаг Хар толгойн худаг Худаг 4	Жилд 3 цэгээс жилд 3 дээж	50.0	150.0		MNS ISO 5667-6 - 2001. Байгаль орчин. Усны чанар. Дээжлэлт. Гол, горхины уснаас дээж авах заавар MNS4586:1998 Усан орчны чанарын үзүүлэлт. Ерөнхий шаардлага

7	Макрохими, бактерлоги	Ундны усны 2 худаг	Улирал бүр Жилд 4 дээж	Макрохимийн 50.0 бактерлоги 30.0	320.0	MNS0900:2018 Ундны усны эрүүл ахуйн шаардлага, түүнд тавих хяналт MNS4943:2015 Хүрээлэн байгаа орчин. Усны чанар. Хаягдал ус. Ерөнхий Шаардлага MNS 6148:2010 Усны чанар. Газрын доорх усыг бохирдуулагч бодисын зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ MNS ISO 5667-10 : 2001 Байгаль орчин. Усны чанар. Дээжлэлт. 10-р хэсэг: Хаягдал уснаас дээжлэлт хийх удирдамж
8	Макро, микрохими	Шүүрлийн ус /уурхайн/	Жил бүр 1 удаа	Макрохими 50.0 микрохимийн 22.0	72.0	
9	Хаягдал ус /микробиологи/	Цэвэрлэх байгууламж /ажилчдын тосгон/	Хагас жилд 1 удаа 2 дээж нийт 2 дээж	132.0	264.0	
10	Худгийн усны түвшин хэмжилт	Малчдын худаг: Мониторингийн 12 худаг, шандаас	Түвшин хэмжилтийг улирал бүр	50.0	300.0	
11	Усны ерөнхий хими, микроэлементийн шинжилгээ	Малчдын худаг: Мониторингийн 12 худаг, шандаас	Жил бүр 1 удаа	55.0	660	
2.318.000						

Хүснэгт 180. Уурхайн шүүрслийн ус шавхалтаас орчны усан орчинд үзүүлэх нөлөөллийг хянах мониторингийн худгууд /анхны хэмжилтийн үр дүн/

№	Координат		Өндөр шил, м	Худгийн нэр	Талбайгаас зай, км	Далайн түвшнээс дээшхи өндөр, м	Худгийн гүн, м	Усны түвшин (газрын гадаргаас доош), м	Усны температур, °C	Ууссан бодисын хэмжээ, ppm	Цахилгаан дамжуулах чанар, мкСм/см
	X	Y									
1	281442	4898053	1123	Шаварт	2.5	1123	2.21	1.51	12.9	725	1.02
2	281059	4902035	1161	Хөх толгойн худаг	6.4	1161	0.53	0.47	14.3	578	0.79
3	284280	4901743	1141	Дэрсэн шанд	-	1141	2	50	14.8	400	0.55
4	288329	4900807	1102	Худаг-1	5.8	1102	1.17	0.72	15.6	798	1.09
5	292270	4896378	1033	Худаг-2	-	1033	10	9.4	15.2	750	1.09
6	289904	4888527	983	Худаг-3	4.2	983	1.3	0.73	15.9	617	0.85
7	284932	4888105	999	Хар толгойн худаг	1.1	999	1.7	1.1	15.7	550	0.77
8	283366	4886627	999	Баяншанд	2.7	999	3.5	2.5	16.3	790	1.01
9	275596	4890273	1058	Шанаагийн шанд	5	1058	7.3	3.54	16.1	925	1.29

10	273460	4894993	1118	Халзангийн шанд	6.7	1118	2.5	1.4	18.1	698	0.75
11	282121	4894096	1072	Хошуу хонд	Талбай дотор	1072	2.8	5.3	16.2	599	0.81
12	280788	4896114	1106	Худаг-4	0.6	1106	2.4	1.2	14	585	0.8

Хүснэгт 21. Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө

№	Төлөвлөсөн арга хэмжээ	Урьдчилан тооцсон төсөв	Хэрэгжүүлэх хуваарь 2021-2025 он	Хариуцсан албан тушаалтан
	1	2	3	4
1	Байгаль орчны менежмент төлөвлөгөө ба түүний биелэлтийн тайланг боловсруулах	-	Жил бүр	Байгаль орчны мэргэжилтэн
2	Байгаль орчныг хамгаалах тухай хуулийн 10.1 дүгээр зүйлд заасны дагуу байгаль орчны төлөвлөгөөт аудитыг 2 жил тутамд хийлгэх	Үйл ажиллагааны зардал	2023	Уурхайн дарга, Байгаль орчин
3	Тухайн жилийн Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөнд тусгагдсан арга хэмжээнд зарцуулах хөрөнгийг төсөвлөн, санхүүжүүлэх асуудлыг шийдвэрлэх, 50%-ийг тусгай дансанд төвлөрүүлэх	Тухайн жилийн БОМТ-нд тусгагдсан зардал	Жил бүр	Уурхайн дарга, Санхүү хэсэг
4	Ус ашиглах зөвшөөрөл, дүгнэлт авах	Үйл ажиллагааны зардалд тусгах	Жил бүр	Байгаль орчны мэргэжилтэн
5	Байгаль орчны хууль, журам, стандартын хэрэгжилтийг хангах зорилгоор байгаль орчны дотоод хяналтыг хэрэгжүүлэх	Үйл ажиллагааны зардалд тусгах	Жил бүр	Байгаль орчны мэргэжилтэн
	Нийт		---	

Хүснэгт 192. Тухайн жилийн байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөний биелэлтийг нөлөөллийн бүсийн оршин суугчдад тайлагнах төлөвлөгөө

№	БОМТ-ний биелэлтийг тайлагнахад оролцогч талууд	Тайлагнах хэлбэр	Мэдээллийн агуулга	Зохион байгуулах хугацаа, тов	Тайлагнах зардал (мян.төг)	Хариуцан зохион байгуулах албан тушаалтан	Зохион байгуулах газар
1	2	3	4	5	6	7	
1	Мандах сумын ЗДТГ-т	Мэдээлэл хүргүүлэх	Агаар, ус, хөрсний шинжилгээний дүн	Жилд нэг удаа, 7 сард	.*-	Байгаль орчын мэргэжилтэн	Мандах сумын ЗДТГ
2	Аймгийн БОАЖГ	Танилцуулах	ТЖБОМТ-ний хэрэгжилтийн тайлан, түүнд хийсэн ажлын хэсгийн дүгнэлт гаргуулах	11 сарын 01-ны дотор	.*-	Уурхайн ХАБЭ, Байгаль орчны мэргэжилтэн	Дорноговь аймгийн БОАЖГ
3	Төрийн захиргааны төв байгууллага	Төлөвлөгөөг хэвлэмэл хэлбэрээр	ТЖБОМТ-ний хүрээнд хийгдсэн ажлуудын үр дүн, орчны хяналт шинжилгээний ажлын үр дүнгийн тайлан		.*-	Мэргэжлийн байгууллагаар гэрээгээр хийлгэх болон байгаль орчны мэргэжилтэн	Улаанбаатар хот, БОАЖЯ
4	Аймгийн БОАЖГ	Танилцуулах	Уурхайн тухайн жилийн хугацаанд ашигласан усны нэгдсэн тооцоог тайлагнах	Жилд нэг удаа, 12 сарын 31-ээс өмнө	.*-	Байгаль орчны мэргэжилтэн	Дорноговь аймгийн БОАЖГ
Нийт				---			

Хүснэгт 20. Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний нэгдсэн дүн

Үзүүлэлт /Он	2023
Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө	16.600.000
Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө	20.000.000
Биологийн олон янз байдлын дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө	28.500.000
Нүүлгэн шилжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөө	
Түүх, соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө	-
Осол эрсдлийн менежментийн төлөвлөгөө	-
Хог хаягдалын менежментийн төлөвлөгөө	1.800.000
Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр	2.318.000
Удирдлага зохион байгуулалтын арга хэмжээний төлөвлөгөө	-
Оршин суугчдад тайлагнах төлөвлөгөө	-
Нийт	69.218.000

Төсөл хэрэгжүүлэгч байгууллага нь 2023 онд байгаль орчныг хамгаалах, менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх арга хэмжээний зардалд нийт 69.218.000 төгрөгийг зарцуулахаар төлөвлөсөн болно.

--oOo--

Шилжүүлгийн мэдээлэл/Transaction information

Журналын/Journal No: 38808473

Системийн огноо/System Date: 2023.01.19

Дт	Дансны/Картын дугаар Account/Card number 5070 508 130	Нэр/Name ТҮМЭН АЙЛ ИНВЕСТ	Дүн/Amount 34,609,000.00 MNT	Ханш/Rate 1.00
/ гучин дөрвөн сая зургаан зуун есөн мянган төгрөг /				
Кт	Банкны дугаар/Branch No 90	Банкны нэр/Bank Name - Төрийн Сан	34,609,000.00 MNT	1.00
	Дансны/Картын дугаар Account/Card Number 100900013406	Нэр/Name Нөхөн сэргээлтийн баталгаа		

Гүйлгээний утга/Transaction description:
ЕВ-Түмэн айл инвест-MV-021530

Харилцагч танд баярлалаа./Thank you to our customers

Гүйлгээний баримтыг баталгаажуулсан/Transaction statement verified:

Салбар, тооцооны төв/Branch, sub-branch:

Гарын үсэг/Signature:

Тамга/Stamp:

_____ Он/Year (YYYY) _____ Cap/Month (MM) _____ Өдөр/Day (DD)

Сурталчилгаа/Advertisement: